LEGENDATA NA SELO BABCHOR

Mitre Delianov

LEGENDATA NA SELO BAPCHOR

Mitre Delianov

Сонародникот Митре Делијанов

СОБИРАЧ НА СТАРИ ЛЕГЕНДИ

Митре Делјанов од село Бапчор, Костурско, Егејска Македонија, а кој сега живее во Перт, Австралија, до Матицата на иселениците испрати повеќе легенди во кои зборува за минатото и обичаите на своето родно село Бапчор. Тој во Австралија живее повеќе од триесет години. Но оставајќи го родното село, не можеше а со себе да не понесе многу спомени, пред сè, најразлични раскажувања и легенди што ги слушал од постарите луѓе, како и од учесници на илинденското востание. Во Перт пристигна како неписмен човек. Но тагата за родното село го натера да се научи да чита и пишува, со единствена цел своите спомени и некогаш слушнатите легенди да ги забележи. Тој уште во почетокот на својот престој во Австралија се зачленил во македонското друштво, каде што долги години работел како секретар.

Сега Митре Делјанов е пензионер и своето слободно време го поминува во пишување легенди и приказни за стариот крај, посебно за своето село. Во нив има многу интересни податоци за минатото на селото Бапчор, за учеството на неговите жители во Илинденското востание и борбата на македонскиот народ.

Треба да се истакне дека легендите што ги има собрано овој наш сонародник претставуваат изворен материјал за народните обичаи, фолклорот и минатото на ова Костурско село.

Istinata na choveshtinata predolzhava da se vloshava za vreme vo mesto da se podobruva. I oshte se zhertvuva pot silata na nepravinata. Narod zapaden daleku ot svoeto mesto, so zhelba vo dushata i srtseto, oshte dlaboko vrie mislat i vervat svekoi moment da doide denot koga ke se vratat naza i da vidat koga ke zora pukni i po toa da se pokazhat solntsevite zratsi
ot kade Vicho Planina sotntseto da ogree po prirodnite padini i dolini. Pa da ekni zvukot ot narodni pesni ot ovchari, volovari, orachi, kosachi argati i.da vozrodi na novo zhivot so novi nadezhdi. Tamo kade sega napadnale chuzhi narodi bes da imat opitnost ot vrednosta na tova mesto nadareno ot prirodata so tie vodie studeni, koi blikat na svete strani. A denes nasheto rodno mesto taka opustelo se zagrozilo ot urnatini se zagadilo ot divi rastenia trnie i sho ne...
No nadezhdata nee izgubena za eden takov solnchev den.

.

Mitre Delianov i Sotir Grozovski

LEGENDA NA SELOTO BAPCHOR

PREDGOVOR

Tova koe me napravi da sedna da napisha edna mala, od golemo znachenie, istoria za nasheto rodno selo Bapchor e slednoto:

Bapchor beshe edno ot mnogute drugi Makedonski sela koi shto go ispituvale robsvoto i stradaniata od raznite nepriatelski okupatori. Kako na primer pod Tursko robstvo za poveke ot 500 godini pod vlasta na Otomanskata Imperia na sultan "Hamid" i togai ne beshe mnogu lesen zhivotot pod koruptsiata na Turskite pashi, begovi, agalari chifligari i nivnite slugi bashibuzukot i zhandarmeriata. No sve pak kako shto kazhvae nashite stari lugie so Turtsite imalo i aman (priznanie). Posle Balkanskata voina pres I9I2 godina koga Makedonia beshe raskomatena na tri delovi togai nashiot egeiski krai padna pod novo robstvo na Grtska vlast, nashiot narod na novo zapochna da ispituva teror istizania poboishta nasilia, zatvori, i interniranie po stredezemnomorskite ostrovi za svekakvi nakazania a nai poveke zaradi svoiot Makedonski maichin ezik. Na takov nachin omrazata beshe zgolemena so nashite novi por obiteli za koia i nemashe krai.
A tova bilo i so vekovi porano po megu dvete natsionalnosti osobeno sled ftorata svetovna voina kako i vo vremeto na tsivilnata voina vo Grcia okolu kraiot na I948 godina vo mesets Oktomuri nashite selani Bapchortsi pochustuvae mnogu golem i zhestok pritisok od nepriatelskite bombadirovki koi sto mu prichinia mnogu golemi i neponosimi stradania na nashite lugie na takov nachin bea primorani da go napushtat seloto nivnite rodni mesta tatkovoto ognishte i da begaat po gorite planinite za da barat spas na svoite zhivoti.
Planovite na nepriatelite bea od po rano podgotveni za edno sve-tselo i pod polno istrebuvanie na selskoto mirno naselenie i ednovremenno zamestuvanie na istoto so nivni Grtski slugi.
Evo ot togai nasheto selo ostana podpolno pusto na koe temelite mu bile postaveni od mnogu vekovi predi i vo koe narastelo edno Slaviansko naselenie od nad 2000 zhiteli "Bapchoreni".
So osobeni imoti vo seloto svekogash se trudele da si ia zapazat verata eziko svoiata atsionalnost i ninata dlaboka zheIba za sloboda i ne zavisnost, iako pri tolku istizania ne go izgubile kurazhot i nadezhdata za izvoiuvanie na edna svoia i podpolna sloboda.

Nepriatelot so golem pritisok uspea da gi nakara selanite da go napushtat seloto ninoto tatkovo ognishte do koga golemite teshki bombi go urnaa seloto, selanite gi ostavie zad nimi razorrani i vo urnatini do togash pre-krasnite selski kuki koi bea "za merak da gi gledash."'

Na svekade imashe dvorovi razorani polni ambari so zhito i tselata pokashnina zhivo imanie kako i druga stoka po megde. no ne sobrana narodo okleten od zhalost chustvuvaiki makite i sekiavania deka imalo i ot Tursko polosho! Vaia kratka i od golema vazhnost istoria da ne se mislime deka e napisana za nekoe izrazenie ill pa za nekoa lichna gordost. Tova koeto ne napravi dase mislime i da napishime edni takvi podatotsi e slednoto: Prvo naipoveke e golemata zhestokost kamo rodinata i golemio patriotizam a od druga strana nasheto mislenie beshe za da ostani spomen od nashata stara poteklost za nashata generatsia koia nastapuva i se razviva daleku od nashite stredini na mnogu po kulturen i po vospitan nachin.

Neka tia nashi mladi naslednitsi da imat barem eden takov povod od minatoto na tova nashe poteklo koe ni ostavi tolku znachaini spomeni od dolgovekovnoto tezhko i neponosimo polozhenie vo ERATA na prvobitnosta:

Dragi chitateli.
Ve predupreduvam deka vo ova kniga nema tochni datumi za nastanite, no ova kratka istoria e tselost ot nastanite koi nashite selani gi prezhivele vo minatoto kakto predi isto taka i vo poslednoto nashe istorisko selo "Bapchor" koe beshe edno od mnogute kitni sela vo Kosturska okolia tselite tia spomeni se ostanati od pokolenie na pokolenie pa i do nasheto vreme kato istinski dokument koe go opishvarae po natamo.

MITRE DELIANOV.
PERTH.
W. AUSTRALIA.
I976 GODINA.

.

PROROCHESTVA
F A K T I

Rabotnik e toi koi mu sluzhi na narodot, a ne e toi koi si sluzhi preku narodo za sebe?

Ne pitai shto mozhat da storat drugite za tebe, a ti shto mozhish da storish za drugite

Bog e chudotvorets. Bozhiite chudesa se vidimi, Samoto chovechko telo e chudo Bozhie. Bog ne pravi drugi chudesa protiv tova koeto samiot toi napravil.

. M.DELIANOV

BAPCHOR I NIVNATA ISTORIA

Go napushchime rodnot ni selo zaminuvaiki na pat za Australia na 1-vi januari I938 godina vo koia grupa beme sedom dushi i toa beme slednite

Mitre Georgiov Karaliov
Sotir Nikolov Grozovski
Mitre Filef Delianov
Vasil Aleksov Fotin
Jovan Atanasov Karaliov
Tanas Vangel Pachakovski
Georgi Lazov Andriov

Samo da nie paznato nie ne beme prvite pechalbari sho go napushchime seloto pa nito poslednite. Site nie izrasnavme vo miloto ni rodno selo Bapchor I doidome do takva svest da mozhime da Razmisluvame za da pobarame podobar i posnosliv zhivot. Toa ne natera siromashtiata nego tokmu vo toa vreme trebashe I da mislime kako da se izbavime od teshkiot ekonomski I politchki pritisok, shyo vo toa vreme ni beshe zabranet nashiot maichin iezik.
Na I-vi Januari,novo godina,po nov stil I den Vasilovden tochno vo I0 saato pred pladne izlegovme od doma I koga doidome na mestoto shto Go vikame Drumo vnesapno ni zazvoni vo ushite glaso na nashite dve selski kambani od Bapchorskata Pravoslavna Tsrkva Sv Georgia.
Tsrkva koia beshe mnogu ukrasena so dobar ikonostas i vopshto mnogu golema tsrkva, koia ia napravile nashite dedovtsi vo vreme na I848 godina. Melodichniot glas na tie dve kambani koi za posleden pat ni zazvonia vo nashite ushi beshe istiot glas koi go slushame otkako nie mozheme da pamtime vo nairanite detski godini. Toa beshe znachenieto srede tsrkva koga popo vrshi polovinata na Liturgiata po negoviot si tsrkoven red. Toi melodichen glas na tie dve kambani ni go privleche vnimanieto za posleden pat za da frlime pogled nazad vrz seloto koe tselo beshe pokrieno so sneg. Patot po koi minavme beshe samo edna tesna partina napravena niz snego. So nas imashe selani, priateli i rodnini so koi se zboguvame so nekoi od niv i za posleden pat. Tuka govori faktot deka i predi nas nashite selani odele na chuzhina. Toa beshe na pechalba za pari i podobruvanie na ikonomskoto polozhenie. Shtom spechaluvae pari se vrnvaa vo rodniot si krai. A toa znachi koi porano koi pokasno no ne i nikogash kako nashiot sluchai vo koi sluchai beshe i nashiot pogled naokolu polite na Stari Vicho planina, tamo deka za prv pat nashite ochi videle svetlina

na sonchevite zratsi i za prvi pat ne laden veter poveal. I spored machniot zhivot shto sme prezhiveale vo toa rodno selo, sepak nema da zaboravime za mig tamo deka sme se rodile i deka sme vkusile maichino mleko i maichinite topli pregratki, i tamu deka za prv pat sme videle i sinoto nebe. Bideiki visokite planini okolu seloto a na sreshta od seloto desno od Vicho Planina se nameruva planinata po ime "Kameno". Koga si igrame kako mail dechinia, nashite pogledi stigaa do vrvot na planinata i vo toa vreme misleiki deka e toa nai visokoto mesto na svetot i taa planina ni se chineshe deka dostiga do samoto nebe, a nasheto mislenie beshe oti koga ke porastime i da mozhime da odime na Kameno i od tamo da go stigneme nebeto.

Takvi bea nashite detski nadezhi. Nashiot pat za Australia nemozhe da se opishe. Teshkotiite koi gi preminavme od nashite vladiteli vo toa vreme. Imame chekano vo gratskiot odbor vo gradot Lerin sega naimenovan Fiorina, toa beshe pri okoliskiot nachalnik koi imeto go noseshe "Tsaktsiras" za da ni gi dade pashaportite da imame pravo da otpatuvame za Australia. Edna tsela nedela odevme do nachalstvoto od rano do vecherta 7 dena, i sekoi den ne vrnvashe i ne odlozhuvashe za drugiot den i prichinata beshe zashto ne sme mu dale na glavniot pisar po 50 drahmi - Grchki pari - i ako sme mu dale ushte prviot den ke ni gi dale pashaportite, no toa go nauchime posetne koe ni go kazae nashite agenti koi i tie ne bea pomali kozodertsi.
Govorot na gradonachalnikot upaten kon nas koga trebashe da zamineme na dolgiot pat. Prvo toi ni pozheli dobro patuvanie a posle ni kaza shto sekoi od nas ke treba da zavitkame kako tsigara po edna od I00 drahmi i da stavime vo edna mala kuti ichka i kaza da kupime aeroplani koi ke ni sluzat da se branime od nashite nepriateli. Sigurno toi znaeshe shto ke beshe poslednata kapka krv shto mozheshe da ia upotrebi za posleden sluchai a pokasno ni kaza koga ke stigneme vo Australia da ne sme ia zaboravile nashata rodina i da sme i pushvale pomosh na taka rechenata maika Elada, a na nego se toa mu beshe poznato shto nie site beme Makedontsi i shto ni beshe zabraneto da go govorime maichiniot ezik a toi samiot beshe eden od nai goleraite protivnitsi na Makedonskiot narod vo toi del na Makedonia. Nashata dusha beshe se taka vtresena do togash dodeka pominame Solun, Atina i Pirea. I od tamo so edno malo parahodche na imeto "Atiki" po Sredozemnoto more kade beme postaveni vo nainiskoto mesto na toa malo brodche deka e bilo natovareno so stoka mnogu smrdliva kade prezhiveavme golema teshkotia, no nie i na toa beme resheni samo i samo da se mozhe da ima spasenie. Po se stignavme vo gradot Portsaid koe pristanishte e raspolozheno na sredozemno more i Suetskiot kanal. Vlegome vo Italianskiot parahod "Esquilino" i toagash nashata mila dusha se odmori i pak si zapochname da dishime slobodno i da si

govorime na nashiot maichin ezik. Patuvanieto za Australia od Portsaid ni zema 28 dena po more.
Pristigname vo Australia na 8 Februari, I938 godina. Toa beshe za nas nova zemla, novo mesto, nov ezik. Neopitni za nekoi od rabotite i taka zapochnuvaiki ia rabotata se od kai opachnata strana na toi sluchai teshkotiata beshe i tuka, bideiki ni otide mnogu vreme za da se sviknime kako so rabotata isto take naimachnoto so eziko. Oti nie nemame ni nauka od mestoto od kade nie doidome ne ni beshe mnogu polesno i tamo oti vo uchilishtata nashiot maichin ezik beshe zabranet i nie trebashe urotsite da gi velime na chuzhdi ezik. Sviknuvanieto na tukashniot zhivot vo Australia ni zve isto taka mnogu vreme da gi isplnime nashite dolzhnosti za koi nie misleme sekoi den kako pechalbari da spechalime nekoia para i da se vratime pri nashite mili vo nasheto rodno selo. Vo I939 godina so zapochnuvanieto na Vtorata Svetovna Voina se fatia patishtata za prevoz i nie ostaname mnogu daleku i na takov sluchai nishto ne mozheme da nauchime shto stanuva vo nasheto rodno mesto. Voinata prodolzhi i ni zve 5 godini da dobieme vrski so nashite bliski rodnini. Vo I948 godina nie dobime novini naizhalosni shto nasheto milo rodno selo Bapchor izgore od bombite na Grchkite Monarhofashisti. Taa beshe za nas naigorchlivata vest koga site preronime solzi oti poveke nema da mozhime da go vidime i taka na takov nachin nie si ostaname da imigrirame po chuzhdite zemii i da ne sevratime nazad tamo kade ne chekashe shto? - Naimiloto Bapchor, katsnato kako orlovo sidelo na bukova granka vo mnogute mali planinki na okolu Vicho planina. Toa selo sednalo tamo i vrzalo koren na toa mesto oshte vo vremeto na II-I2 vek. Spored kazhuvaniata ostanati od koleno na koleno i do nashata mnogu nenadei na sluchka. Mnogu nashi stari chovetsi sum gi slushal iako nemaia nauka sepak pametvaa toa shto mu se sluchilo ill kazano od postarite. Takov primer davaa naimnogu dedoto Kole Kochov, dedo Risto Zhuriov i mnogu drugi stari koi ne zaboravile se od nivniot zhivot i shto slushale, tie stari kazhuvaa slednoto: "Ako bi sekoe kamenche imalo ezik i ako bi sekoe drvo mozhelo da govori i ako site tia tseli mozhele da razgovarat ne bi mozhele ni za sto godini da ni ipishat machnotiite na nashiot narod koi gi prezhiveale vo toi nash mnogu zarobuvan i istizuvan krai".

Prvo koe beshe nasheto selo Bapchor.

Vtoro koi bea tie koi prvi pat zazhivele vo tova selo i od kade doidoe. Koi bea nivnite ostatotsi kako primer sho zachuvale natsionalnosta, verata, starite natsionalni obichai i duhovno priznanie chesta kamo choveko.

Treto koia beshe ninatata (zaposlovka) so sho se prepitavae za zhivenie vo tova vreme i stignale do edno narastuvanie poveke od 2000 dushi naselenie koi narod e prsnat po sveto denes go ima vo poveke od deset drzhavi. Narod poln so duh i korazh do sega se pokazae da se trudoliubivi, rabotlivi i naprednati vo svekoa posoka so visoki nauki lekari, komisioneri, economisti itn. Ama nai glavno e sho ne zaboravat svoiata tatkovina rodnata grutka zemia Makedonia za koia svekoi pat umeat i mileat zanea.

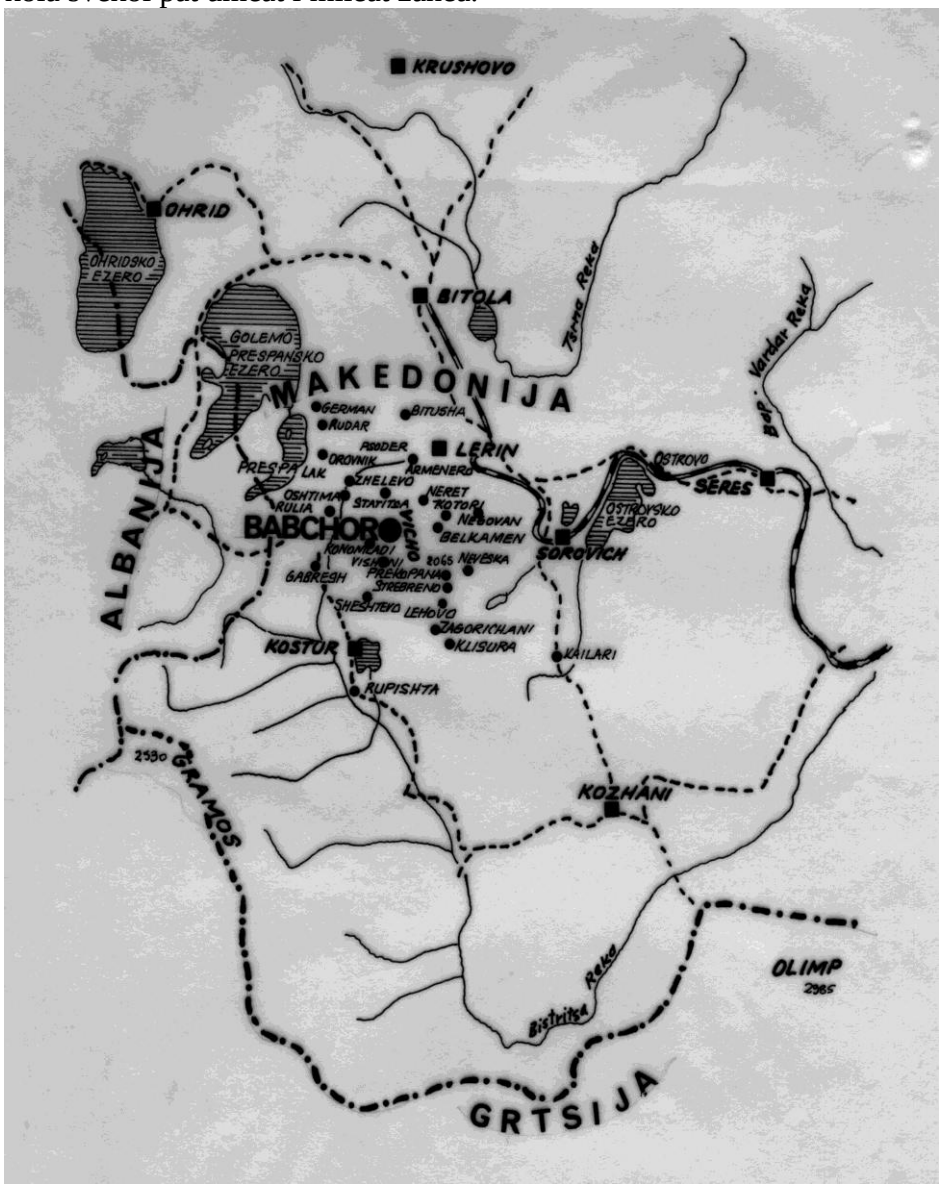

Tuka vo vaia kniga nosime edno izlozhenie samo na takov nachin kakoshto govorat faktite. Primer na tova podolu vo redovite ke vidime deka seloto Bapchor beshe sobrano ot tri sela vo edno i sled vekovi ot istoto selo se razdelie drugi dve sela i stanae pak tri sela.

Tamo deka bea prvite generatsii na tie sela i sega stoiat beleshkite; kako malite tsrkvi, grobovite i urnatinite ot kukinskite zhivalishta, a posle si imae kakto kalivie deka si go priberuvaa zhivoto imanie za koe isto taka davame oshte podatotsi. Ako odime i denes vo vie mesta ke vidime znakovite. da zapochnime ot gore na dolu.
Vo Shipkovo dve Kuluveovi kalivie,
vo Rovskite livagie Zhaikovata i Kochovite kalivie
i vo padinieto bea Klifunovi, Ilova, Peovi i Markovski kalivie.
Vo Memendol bea Zhuriovata i Ognenovite kalivie.
Vo Zlikamen bea Ctoichevite, Stovrevskite, Kalamarovata, Delianovata i Endriovite kalivie.
Vo Virieto bea Kichovskata, Giurevskata, Kiandovata, Kuluveovata, Marginata, Kontsolovata, Sharinata i Trpkovite kalivie.
Vo Kramalo bea Milentsovite, Krlevskata, Manovite kalivie koi pravea edno tselo selo, Jankovata, Borshovata, Dimovite, Gilevata kolivie.
Vo Spiskite livagie beshe Rimpapovata kaliva.
Vo Kostova padina Trpinata i Dimovata kalivie.
Vo Vodeniko bea Koiovata, Trendovata, Kontsolovata, Kuluveovite, Shopovata, Stovrevskite, Manovata, Zisovata, Karaliovata kalivie.
Vo Prasishchata bea Zhaikovata, Sharinata kalivie.
Vo Batano bea Delianovite trla pri vodenltsata.
Vo Korite bea Dimovata i Kostevskata kalivie.
Vo Damova livada beshe bishkarnitsata na Ziso Popov.
Vo Ramnite livagie Peikova kaliva;
vo Markovo dulishte Popova kaliva.

Tselite ovie famili se poznati vo poslednoto selo Bapchor vo koe si zhiveele do posledno do kato se turi krai ot nepriatelite vo I948 godina.

Da spomenime za vodenitsite ka i tie davat mnogu gulemi znakovi, ke zapochnime ot dolu na gore po rekata ka bea naredeni sve pokri vodata po sho so silata na vodata vrteshe kameno na vodenitsata i go meleshe zhitoto stavashe na brashno.
Prvata vodenitsa sho e bila da mu zluzhi na tova prvo naselenie e bila Manovata vodenitsa vo Ramnite livagie.
Vtorata beshe Kuluveovata raspolozhena pogore;
Treta beshe Dimovata,
Chetvrta lovkovata,
Petta Delianovata,
Shesta Petrevata,
Sedma Shamanovskata,
Osma Manova,
Devetta Tsigolovska

Desetta Stoicheva,
Idinaesta Zhuriova,
Dvanaesta Ilovata na koia temelot se klade vo I923 godina od Nume Ilov koi napravi devet godini kozhobash vo seloto.
Isto taka bea temelite na dve valevitsi: Peikovata i Veninata koi ne postoea dlgo vreme posho Bapchorskata voda e bila dosta luta i ne go valae shaeko. Veninata familia koga zhiveshe vo sredinata na seloto e podarila mesto na seloto da se napravi Chezma koia beshe napravena so dve shupurki da techat denia i noshia neprestano. Glavata na vodata beshe vo skala, blizu do breza i kolniko.

Ako odime vo mestoto kleta pod Vicho ke go vidime mnogu znachitelen belek, Kotarot napraven so golemi kamenia tamo deka gi zatvorvae ovtsite i kozite da gi molzat. Ovoi kotar beshe Veliovoto Bochilo. Tova Bochilo ima ostaveno golemi spomeni; ot tamo Jane Veliov gi tovari trite maski-shest tulumi ovchka mas-da gi zanesi vo Bitola i go dobi toi golem Krpeshki sinor Sho znachi tulum Kozha od golem jarets. Tabakosana, naprave na spetsialno za nosenie vo nea mleko, mas, a pa vo nekoi sluchai nosele i vino vo niv (ili slichni kozhi). Drugi takvi znakovi govorat za prenosvanie na stoka od planinata vo seloto se slednite znakovi:
Kolovozi, po Kolovozite odea so Vlechki ili narecheni Soini vlecheni ot zegvar volovi i upravuvani od eden chovek po mestata deka se vozea tie istrumenti koi mu sluzhea za nosenie na produktite; zhito, slama, seno ili drva za utoplenie ogan gorenie.
Po mestata se nasocheni Kolovozite ot Else ot Karbovio izvor pravo za seloto Rovitsa isto taka i ot Ilovoto Gnoishte ot Kosh.no ot Kramalo ot Glavata udolu po Golio rid pravo na Svekitanas i vo Rovitsa. Ot samoto mesto Mankovets po Rudinata na Kameno udolu po Koziak na Bilina Krusha po Chunovite na Memendolu i pravo vo Rovitsa. Isto taka se znakovite ot svekoia posoka merat za na kade selata kai postoea vo tova vreme na prvite selishcha. Posetne vo nasheto vreme bea na potpolno zapreni tia prevozi. Beshe iznaideno za po brza rabota prevozo na materialite so koni, maski i magarinia.
Raskazi na eden star dedo Risto Zhuriov vo spomen na nekoi si Dedo Popo Anastas Gilev vo vremeto koga ia rasipvale starata tsrkva da ia pravat novata koia oshte e tamo deka postoe i denes. Tova beshe vo I848 godina koga turvae starata tsrkva se nameri vo altaro na strednata vrata po megu charchovieto edna zapiska zabelezhuva Popo Anastas Gilev vo ninoto vreme doshol takov sezon sho na mala Bogoroditsa vo mesets Septemvri za prvi pat pochnale da zhniat, a obichno se pochnuvashe zhnatieto na mesets Juni, posho nasheto mesto e dosta visoko nad morska visochina.

Vo minatoto na seloto Bapchor nekoi od prvite naselbi imashe ostanati i do deneshno vreme do samata katasrofa na seloto ninite preziminia i zanaeti bea ostanati kato tipichni. So mnogu vekovi se zapomnale od staro vreme a tie bea i golemi soiovi, kato primer; familiite Manovi, Markovtsi, Milentsovi, Borshovi, Ilovi, Kuluveovi, Kostevtsi, Karlevtsi, Ognenovi, Stoichevi, Zhaikovi, Peovi, Stavrevtsi i Trpkovi.

SLEDVAT PREZIMINIATA:

1. Bogdanovi	2. Borshovi	3. Belchevi
4. Vishini	5 Gilevi	6. Gegovi
7. Grozovtsi	8. Giureftsi	9. Girkini
10 Iankovi	11 Fotini	12. Dimovi
13. Donevi	14. Dimirovi	15. Delianovi
16. Endriovi	17. Zhaikovi	18. Zhuriovi
19. Zisovi	20. Zagariovi	21. Kochovi
22. Kuluveovi	23. Kiandovi	24. Kontsolovi
25. Kostevtsi	26. Koiovi	27.Karaliovi
28. Karlevtsi	29. Kirkovi	30. Klifunovi
31. Kalinini	32. Kanzovi	33. Iovkovi
34. Kichovtsi	35. Markovtsi	36. Ilovi
37. Margin	38. Manovi	39. Mishovi
40. Milentsovi	41. Minchevi	42. Mechovi
43. Nuratini	44. Nikolovtsi	45. Nizamovi
46. Nastovi	47. Peovi	48. Ognenovi
49. Popvasilevi	50. Peikovi	51. Popkostovi
52. Popnikolovi	53. Pachakovtsi	54. Panchovi
55. Polasini	56. Petrevi	57. Postolovi
58. Popunkini	59. Risini	60. Rimpapovi
61. Stoichevi	62. Stavrevtsi	63. Shamanovtsi
64. Sharini	65. Steriovi	66. Trpkovi
67. Simizhiovi	68. Tanini	69. Trpini
70. Trendovi	71. Tsigolovtsi	

BAPCHORSKATA CRKVA
"SVETI GEORGIA"

Kushno spomename koga se napravi Crkvata vo 1848 godina predi da se turat temelite na va Crkva, kola se gleda na slikata po rano selanite za kambanaria si go imae Crkvenskio orei. A posle napravanieto na novata Crkva se pribra kambanata vo tremo ne deleku ot deka e sega

originalnata kambanaria. Glavnio vlez za vo Crkvata beshe ot iuznata strana nad golemata vrata ot gore ke vidvashe mnogu ubavo napraveno mesto vo stisu vo natre beshe svetetso na Patrons na Crkvata Sveti Georgia. Posle tova vo natre ot levata strana odma beshe pangaro na koi se prodavae sveshti i velgvashe vo edna golema prostoria kola se gledat chetiri koloni koi ia krepea golemata chatia na Crkovnio pokriv ot kolona do kolona imashe stolovi koi bea napraveni za po starite lugie da mozhat da si sednuvat za da ot pochinat. Na svekoia reditsa imashe i po dve reditsi stolovi a ot svekoia strana pokri stisovite oshche po edna stavae shes redovi stolovi,na stredinata vo Crkvata imashe edna golema plocha napravena trkalo, tamo deka Sveshteniko zastavashe vo vremeto na prenes vo desna strana* ot tova trkalo beshe vladichkio prestol koi si go vikame piskupanata. Po nadolu bea ot dvete strani, pevnitsi koi pevtvite pomozhvae na Popo vo izvrshuvanie na Crkovnata liturgia na avekoia sluzhba. Pa na istok beshe oltaro mnogu ubavo ukrasen so golem ikonostas koi, na stredina beshe glavnata vrata kola samo Sveshteniko e posvoleno da vlegva po tamo za vo oltaro. Na dvete poll na vratata e glavnata ikona na svetoto blagoveshtenie ot Maria Deval Angelo koi mogo nosi sveketo. A na levata strana se namerva ikonata na; Svetata Maika Bogorodtsa, Sveti Nikola, Sveti Tanas, Sveti Apostol-Petar- Pavel, Arhangel Gavrail i Sveti Naum. Ot desnata strana; Isus Hristos, Sveti lovan Krstitel, Sveti Dimitria, Sveti Ilia, Arhangel Mihail. Na severnata strana bea; Sveta Nedela, Sveti Spas, i Svet,i Kostantin-Elena.

Na zapadnata strana imashe po mala vrata kola mu zluzheshe na zhenskata crkva. Ot tamo si vlegvae samo zhenite, ima i chardak ot gore koi mu sluzheshe za povekeda soberi i za po na slobodno vreme

zhenite da si iskazhat alovite. Koga selanite zvele reshenie da pravat taia nova Crkva porachale za maistori ot selo Neveska. A tia maistori bile ne samo zidari ami i hudozhnitsi bile pazareni da go izrabotat i ikonstasot i taka tselio beshe napraven sve -dlaborez- po stredinite i

Seloto Bapchor

Malata Tsrkva "Sv.Tanas

gornite mali ikoni i pogolemite ot nimi nekoi se tolku teshki sho machno mozhi eden chovek da gi povelva so dve ratsi.
Napraveneto na kambariata beshe vo mnogu po setni godini okolu I900 godinata i koga se zve initsiativa da se napravi kambanaria, lugieto bea sho rabotae vo crkvata kaku Pitrupi i Crkovna uprava, Petre Delianov i lovan Bogdanov koi nabavia suma pari za postignuvatie na edna takva kambanaria.

FAMILIATA PEIKOVI

Kakto obichno si go vikame vo seloto "Popo Kosta". Voi Pop e sluzhil na selanite Bapchortsi za mnogu godini do posledntie mu denovi, na koi dostigna 92 godinshna vozdras. Peikovata familia vo poraneshni godini e bila prebegnata ot selo Rosen, koe selo se namerva vo Lerinsko polie. So gredenieto vo selo Bapchor Peikovata familia nemae mnogu zemodelie ama po zanaet bile shivachi (terzii) i kako takvi zanaetchi dobri maistori, i seloto golemo.i lugieto energichni, klavae mnogu chiratsi da gi uchat za shivatsi. A vo tova vreme sho gi uchee zanaet po tseli trigodini ne samo sho gi uchee ka da shiat, ami gi rabotae po svekakvi raboti.momoko go navrtvae da mu rabota za doma sve sho mu trebashe.

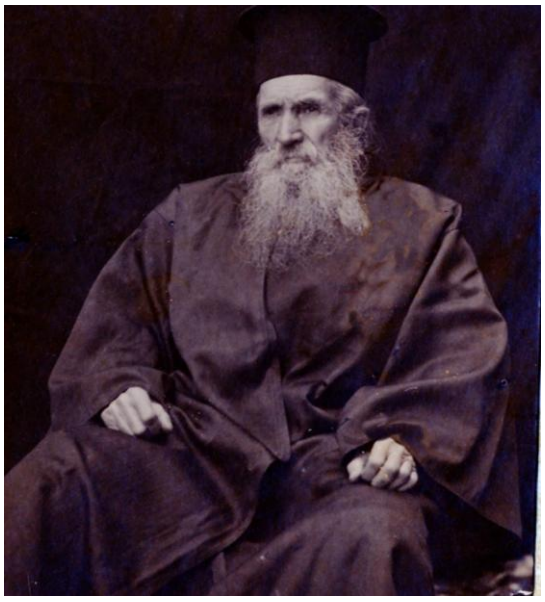

Tozhe i da mu smeti na okolu, i aku se sluchuvalo da odat da shie oblekla i vo drug! sela, odea za edno sonimi i momtsite a drzhele dori do osom i deset momtsi na nekoi sluchai, posho bea dosta golema familia. Ama, osobeno tia dva bratia Sotir i Kosta Peikovi se zaimotile na toi nachin, kusho tie rabotae i ga napravie nai golemata kukia vo stredinata na seloto odma do stredeselo i do gornata chezma so golem dukian, so kazan za rakia varenie. Vo toa vreme, po golemio brat Sotir si doshol ot Bulgaria koi e bil oden i tamo na pechalba, kato shivach i e vishol sho se mozhi da se napravi takva golema kukia kako za ninata familia i rabota. A Kosta kusho gledashe domashnata komanda i mu

pozvolvae stresvata da sledvat i selskite dviszhenia kato po mlad se razbira odee Crkva i go-trgnalo merak da pee vo Crkvata crkovnite tropari kato APOSTOLO i drugi crkovni knigi. I koga mu doide redo kato na po mal brat da odi na chuzhina voi Kosta otishol vo Anadolu, na'chuzhina i tamo toi stretnal lugie koi go vidoe sho ima golem talant i progresivnost vo nego i go podsavetile da stani Grtski Sveshtenik. I stanal. Zvel poposvoto vo grado Izmir, koi grad se namerva na Kraibrezhieto na Stredezemnoto more vo Asiatska Turtsia. Ama chudoto beshe sho otide na chuzhina kakto i drugio brat ama Kosta si doide Grtski Sveshtenik i pres tseloto nino sveshtensvo toi gi vrshel crkvenite sluzhbi na Grtski ezik. Edna sluchka sho muse dogodi beshe vo vremeto na Illindenkata epopea i Vatreshnata organizatsia Voivodata Mitre Vlao. Koga go vikna Popo Kosta na raspitvanie i mu veli, sega, Pope vreme e da premenish vera i da gi vrshish crkovnite bogsluzhbi na Makedonski ezik." Na toi odgovor, Popo Kosta mu odgovri vaka;

"Mitre! ias koga se napravi Grtski pop i se zaklna da mu sluzha na boga i zaradi kletvata sho ia dadu, nemozha .sega dase otkazha ot tova ama edno neshto dati kazha. Ias pea na grtski, ama grtsite ne gi sakam doma da mi doidat i tova da vi go kazha!"

I kusho se sluchi po setne, koga Grtskata vlada nastapi i doide vonashite mesta. Eden den doide vo seloto Grtski kapidaia, predaden grkoman, roden vo selo Vrbeni, Lerinsko. Stefo kapidano i imal namerenie da gori osom kuki so sve famili vo seloto Bapchor, ama koga nauchi Popo Kosta mu veli na Stef o kapidano, "da stanish da .si odish od deka doide i nema da pravish tova .sho go mislish tuka, nema kuki za gorenie.

Aku ti mislishsho ima takvi za gorenie togashkea zaplish priven moiata kukia a posle drugite." I poradi tova edno, a i drugo Popo Kosta svekoi pat beshe sakan ot narodo i beshe nai popularen vo seloto do posledno. Po vreme na ninata ostavka ot Popsvoto, se popopi edinstvenio mu sin File, vo mesets Noemvri I925 godina. Voi mlad Sveshtenik samo posluzhi chetiri i pol godini i se upokoi ot teshka grmevitsa losho go izgore i ne pozhivi dva tri dena i unire na izles Mai 1929 godina.

BAPCHORSKIOT SINOR

Vo Bapchorskiot Sinor imalo 3 sela vo minalite godini koi sela se vikale: Selo Rovitsa, koe selo se naiduvashe na zapadnata strana od selo Bapchor i toa selo bilo pogolemo od drugite. Potoa bilo seloto Koziak koe se naiduvalo na juzhnata strana od selo Bapchor, i tretoto selo bilo selo Selishta koe e bilo na severoistochnata strana od Bapchor. Site tie tri sela si zhiveele pomegu niv i bile mnogu mirni. Megu niv granitsi nemalo i si rabotale mnogu ubavo zashto nivite i livadite im bile razmeshani. Simbol na toa govori deka tamo kade se bile tie sela seushte stoiat grobovite i temelite na nivnite togashni mall tsrkvi, kade si gi vrshele svoite molitvi pred Boga. Zanimanieto na site tri sela bilo zemiodelie naipoveke sadele Rzh, pchenka, ovez echmen i fasul, ama naimnogu so zhivo imanie: volovi, ovtsi i kozi. Se razbira toa beshe i nashata rabota do togash do koga nashiot narod zhiveeshe vo toa rodno selo do samoto vreme na katastrofata nanesena od nashite nepriateli. Vo toa vreme tie sela si zhiveele bez nikakva navrednost pa nitu imale videno nekakov pritisok kako zasrahuvanie na primer shto se sluchi vo poslednoto vreme na nashite cheda. Tie neznaele shto mozhe da bide ropstvo ili moderno oruzhie. Tie samo od edno se boele i toa beshe od divite zverovi kako voltsi i mechki i zatoa si ranele kuchinia da se chuvaat od divite sverovi. Kako shto kazame i pogore spored razkazite na nashite stari vo vremeto na prvite vekovi od IIstiot do I2-ot, vekovi tie mesta gi napadnale Aziaski pleminia i kako druga vera i druga rasa i od druga strana nasrcheni od nivnite begovi i pashi za da onistozhuvat se shto ne e nivno odnosno turskol da ubivaat, da zaplashuvaat chuzhdoto naselenie i kako shto toa beshe od
nasbio narod prez tseloto tursko porobuvanie. A vo toa vreme risianskoto naselenie zema golem strah od tie nepriateli od tie loshi tsrni arapi turtsi i nekoi go nosele imeto Cherkezi, Delibashi i 'Kardjalii koi bea od nailoshite. Koga se sluchuvashe da go sretnat choveko na pato od toa mirno naselenie, tie nenasitnite odma zemaa takva aktsia i go otepuvaa choveko i nikoi nishto ne im mozhel. Chesto pati go nachevkuvaa nashiot miren narod na patishtata i so drvia ili stapovi gi udiraa po glava i namesto gi usmrtuvaa. Mrtviot chovek i po nekolku dena ostanuvashe na patot oti lugieto ne smeeia da odat da go zemat oti tie ostanuvale skrieni i vrshea i drugi napadi na narodo. Otepanite lugie koi ostanuvaa po patishtata chesto pati bea raznesuvani od divite zverovi ili zasmrduvashe i take se poiavuvala opasnata bolest "Kolera". Nashiot narod tie dusmani gi narekuvale Panukla, i od toi zbor do den deneska se prenesuva megu narodot. Koga ke se chue deka nekogo go udrila Panuklata se odnesuva na tie loshi nepriateli. I taka si ostana megu nashite lugie odvreme na vreme da se chue: "Abre te udrila Panuklatall ili "Panuklata da te udrill. Sega

da se vratime na napred rechenoto oti od tie 3 sela ostana edno, spored romanot napishan od pisatelot Dimitar Talev pod zaglavie "Samoil Mokri". Kniga 2-ra po negovata istoria koga Samoil Mokri kako Makedonski rakovoditel na edna armia i voivoda, vo negovite voinitsi imalo nekoi si voinik koi go nosel imeto Bapchor. Vo razgovor so voinikot samiot voivoda, voinikot mu kazal deka negoviot tatko se vikal Mladen no lugieto go vikale Bapchora. Toi voinik Bapchor e zhiveel vo edno selo blizu do Vicho planina vo Kosturskata okolia a nema ime na selo. Vo romanot opishuva za nekoi dokument od vremeto na Samoil Mokri - pokasno Tsar na Makedontsite, eto tuka nie ke kazheme kako ostana prikaznata od starite nashi lugie koi od pokolenie na pokolenie stignalo i do nasheto pokolenie, shto nasheto selo go nosi imeto po nekoi si eden chovek koi mozhebi da beshe.od tie dve iminia; Bapchortsi. Spored veruvaniata na nashite stari deka eden od chovetsite po ime Bapchor koi prvi gi klale temelite na legendarnoto ni selo Bapchor do nasheto pokolenie, dodeka nepriatelskite okupatori stavia krai so bombi i ogan vo 1948 godina vo mesets Oktomvri.

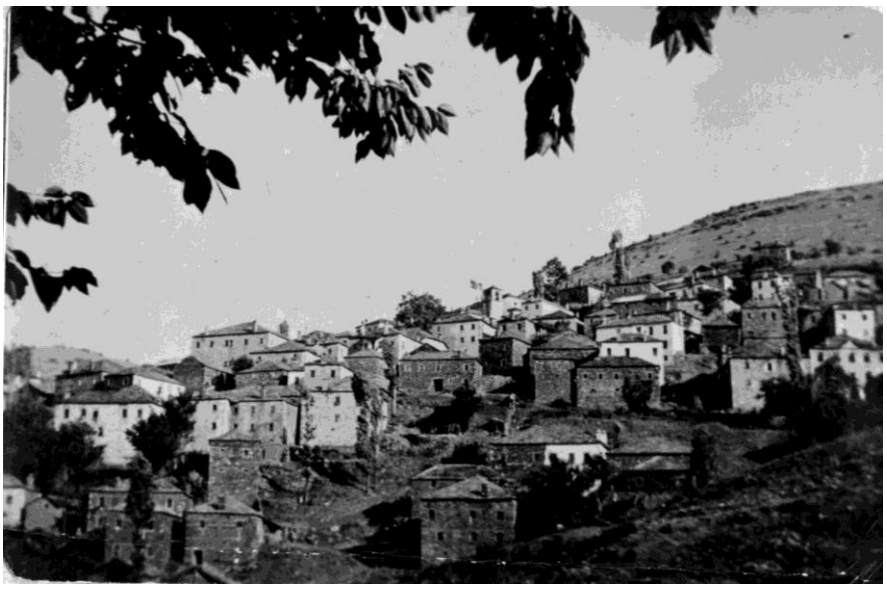

Bapchor ot kade Ano

Tamo deka toi chovek gi stavil prvite temeli do samata voda shto ia vikale "toplikoll i samata voda bila lekovita, a vo
nasheto vreme beshe na toa mesto starata Bogdanova kukia.
Mozhebi ke kazhime oti nashite lugie nemae takvi pisani dokumenti no sepak faktite govorat oti tia shto se prenesuvalo od koleno na koleno ne e daleku od vistinata i toa e kako pisan dokument oti toi dokument nemozhel nikoi da go izgori nego sekogash se zborel kako da se chita od kniga do nashite denovi. Blagodarenie na prviot chovek koi gi stavi prvite temeli do vodata Toplike, pokasno porasualo edno

selo od 250 kuki i blizu 2000 zhiteli. A toa golemo selo ostana na smetka od trite drugi sela koi se sobrale okolu mestoto Toplike. No ne samo tie 3 sela nego i od podalechni sela pridoidoa kako na primer od selo Tser koe e bilo vo Konomlatskiot sinor. Nekoi familii imalo i od Banitsa, Rosen i nekoi od Srebreni a samiot nash rod Delianovite e bil od selo Trnovo. Eto taka se vrnvame naza na gore kazanoto shto nasheto selo beshe sobrano od 3 sela vo edno. Tuka govori faktot shto samite selani vo Bapchor sekoi od koe selo e doshol si imaa vo sekoe staro selishte i svoi obichai i tie obichai bea ostanati kako tradicia, na primer: sekoi od koe selo poodeleno, obichaite si gi drzhea a osobeno praznicite.

Ot Levo: Tanas Sharin, Mitre Delianov, Vasil Peikov

Tie shto bea doideni od Rovitsa koe selo imashe 2 tsrkvi, ednata se vikashe "Sv. Atanas" a drugata "Sv. Dimitriall ama selanite mnogu

poveke bea shto si go slavea Mitrovden i eto zoshto? Po prichina im beshe shto vo mesets Oktomvri si gi zavrshuvaa site rabota vo poleto i bereketot ke go soberea i si pravea ponaraet panagirite na tie slavni panagiri selanite Bapchortsi svoite petolebia si gi otpevaa vo tsrkvata "Sv. Georgi. Na toi znachitelen praznik po site domovi stanuvashe golemo gostenie.

Sekoia kukia shto si gi sluzbeshe tie denovi si kolea kurbani koi shto imashe. Gostenieto pochnuvashe ushte vo predvecherieto na toi den i taka mu gredeshe na gostite po dve vecheri i eden den. Ama da ne zaboravime za tie koi si sluzhea Sv. Nikola toi osobon praznik koi se pada vo Bozhikni posti, Tie odea vo grad Kobtur i tamo da kupat ribi od Kosturskoto ezero, koi ribi bea prochueni po nivniot vkust. Selanite gi gotvea oshte od edna nedela odnapred vo golemi sadovi i da pivtosaat pivtia. Toa stanuvashe oti hristianskata vera ne ni davashe da se mrsi vo Bozhiknite posti i vo ostanalite drugi posti. Isto taka da ne zaboravime Sveti Nikolskiot fasul potprzhen so mnogu maslo. Se iadeshe do nasita. Ot kako se sobraa site drugi 3 sela Bapchor so site svoi imania so familiite i zhiva stSka, taka nasheto selo stana edno od nai golemite vo Kosturskata okolia, a isto taka imashe i golemi chorbadjii. Okolu 16-17 vek selanite se zdobia ushte so eden sinor koi beshe blizu do samiot Bapchorski sinor, koi go nosi imeto Pavlin. Bapchorskiot sinor tolku se zgolemi taka da ako sakashe da go preminish ke ti trebashe 3 clo 4 saati, na primer od samiot Zhervenski sinor do sinorot na seloto Belkamen.

Zhivoto imanie vo Bapchor osven zimata preku tseloto leto e zhiveelo po nadvor na chist vozduh, a pa vo sluchai na losho vreme imashe nasekade po nivieto napraveno kalivie trla i slonovi. Po kalivieto tamo kade shto zhiveea vo zimnoto vreme, imaa napraveno govedarnitsi za edriot dobitok, osobeno za govedata, a trlata za ovtsite i kozite. Mestoto shto go vikame Kramalo po sekoia niva imashe i kaliva, trio i govedarnik. Toa mesto e blizu do Zhevenskiot sinor i eto da gi spomenime i drugite mesta; Spaiskite livagie, Markovs dolishte, Virieto, Koshno, Zli Kamen, Memen Dol, Padinieto Ramnite Livagie, Vodeniko, Kostova Padina, Prasishtata, Batano i Shipkovo. Site tie mesta ne bea prazni od narod i zhivo imanie. Da kazheme i za letnite zhivalishta; a toa se: Glavata, Pavlovs, Gumno, Breza, Krusha.Gionevets, Rzhena, Rupieto, Shupatinitsa, Baskar, Bozo, Margina Padina i Koziak. Ovie letni zhivealishta so nishto ne mozhe da gi zameni chovek na ovoi svet. Nashite selani Bapchortsi koi ostanae rasprsnati po.chuzhite zemii na svetot, ne mozhat lesno da gi zaboravat i da preboliat tie letni udopstva i zgodi i studenite vodi po Divieto, traurnite pesni na argatite vo vremeto na zhnienieto po nivite i gredenieto naza od nivite. Melodichniot glas na kavalite od svite strani po prechutiot Bapchorski sinor, so ninoto razlichno zelenilo, so bukova i dabova shuma, shto pravea debeli i ladni senki po ubavite

livadi, a tie se Baskarskite livadi, Rupisskite livadi, Shipkovskite Livadi, Rovskite livadi, Ramnite livadi i oshte mnogu drugi. Isto taka ne se zaborava i shumoleneto na rekite: Shipkovska Reka, Rzhenska reka, Bigolovska reka, Stenitska i Brezina reka. Ushte da gi spomenime i mnogute aidushki planini kako strashlivskio rid, Ozhov kamen., Derveno, Rzhena, Glavata, Kleta vo pazuvite na legendarnata Vicho planina. Vichkova padina, Klifunova preseka, Mankovets, Rudinata, Kameno, Else, Liliak, t4aklinietoi golinata i ponimi bezbroinite peenia na mnogute razlichni vrapohinia i zhetvarkite po letnite denovi a kamoli da spomenime za raznovidenite evetovi. Ushte so topenieto na snegot vo proletnite denovi se pokazhuvaa Kitsatkite, kokicheto, angulkite, gorotsvetso zdravetso, cherchichoko i kakvo ne bezbroini drug! so aromatski miris, prez tseloto leto a osobeno vo mesets Mai, Juni 3'Juli. Toa beshe tsarstvoto na trendafilite, janino tsveke i smilo Po celite kraiovi na nashite nezaboravni mesta, koi miris davashe zdravie nasve shto zhiveeshe i disheshe i nikogash vo zhivotta da ne mozhesh da zaboravish ubavinata na toi ubav nash izgoren i unishten krai. Sekogash koga ke se prenesime so mislite vo toi del i na sekogo ke mu preide niz mislate kako eden film, koi film nikogash nema da go zaboravime oti sme go imale gleddale i deka beshe nashe.

SELO KRPESHINA

Da doideme na pitanieto deka seloto Krpeshina e del na seloto Bapchor. Vo Krpeshkiot sinor imalo dve graupashki sela od koi ednoto go noseshe imeto Marena a drugot Sv. Tanas. Tie sela bile opustosbeni vo vreme na Aziatskoto napadenie. Bog znae od koe vreme se bile naseleni na tie mesta ama posle otkako se opusti go zavladeal nekoi turski aga za malko vreme i pak ostana pusto i togash otomanskata drzhava klade raka i izvesti po okruzhnite sela deka toi sinor se prodava, oti se zaormani i vo mestoto se napolni divi zverovi i se doneslo poplak od okolnite sela, kako seloto Neret, i seloto Bapchor, i Lagen koi pato mu beshe niz toa mesto za grado Lerin se iavile da go rupat toi ipusten sinor, selata Neret i Bapchor, i koga napravia molba do Ekimato vo Lerin togai dobile izvestie oti trebalo da se obratat vo Bitola oti tamo e bila pogolemata turska uprava i tie mogle toa da go uredat. A, selanite dotogash bile dobro zapoznati so turskite rezhimi i pri sekoi sluchai rushvetot e vrshel poveke rabota od pravdinata i oshte vladee starata pogovorka, Kozha mast kade nas, na toi nachin i dvete sela prigotvile takvi rushveti. Selanite od selo Bababor izbrae choveko po ime Jane Veliov. Toi choveck dobro zapoznat so turskite zakoni i bil chorbazhia vo seloto i zaradi toa golemo delo se poveria selanite na toi soselanets da zanesi vo Bitola na turskiot valia i na Kamakamino 3 tovari oveha mast i taka vo opredeleneto vreme toi chovek Jane Veliov gi natovaril trite maski i taa vecher si gi zavodil od bachiloto koe

bachilo se naodvashe vo mestoto Kleta do samiot Vicho planina nad studenite Vichki izvori, na koe i denes se gledat Stiserinite na prochuenoto mesto. Vo toa vreme koga trgnal si storil krst i si rekol "Aide elai Bozhe pomozhill tokmo koga sontseto zaodilo oti trebashe da patuva Po noshno vreme za da ne se razlee masta, za da ia bendisat turskite pashi i nivnite kadani. Patuvaiki po tsela vecher i na ranoto Pristignal vo grad Bitola vo dvorot na opredeleniot pasha. Toi iziavil oti sho gredi od mnogu daleehno mesta duri od Vicho planina i nosi oveha mast za valiata i Kaimakamo togash otide izvestieto do valiata deka pristigna takov chovek i donese 3 maski natovareni so 6 tulumi oveha mass. Togash valiata i kaimakaminot se naidoa vo golemo chudo oti imae videno i drugi kauri sbto nosat rushveti ama ne i tolku.. Na valiata mu beshe mnogu iasna rabotata oti i drugoto selo ke donese rushvet no ne znaeshe sho ke bide. I kako shto se znae i cho,vekot od drugoto.selo doshel, no negovite selani kako rushvet za valiata mu dale edna stomna med kola toi ia donesal.Koga Hanamkite doznaia za rushvetite i tie razreshavaa koi ke dobie a koi da izgubi. Na toi naohin se razbira deka masta go pobedi medo. Dodeka se razreshi rabotata vo turskiot konak - glavnoto sudelishte, da se chue vesta od taka narecheniot telar, chovekot koi sluzhel na valiata kako izveshtuvach na resheniata. Od nekoe vreme se poiavil toi i izvikal na turski ezik: "Kara olan "Kazandill sari olan "KaybettilI a toa znachi "Tsrnookiot chovek dobiva a rusokosiot chovek izgubuvall. Od togash ostana spomen oti seloto Krpeshina e kupeno za tri tovari mass. Postoe ushte tapiata kola e potpisana od spomnatite kaimakam i valia za sinorot Krpeshki koi se dava na selo Bapchor. Od togash selanite si go podelile toi sinor i pochnale da go rabotat. Vo tova vreme Bapchorskite selani si napravile kalivite za privremeno a posle pochnale nekoi i da se iseluvaat na potpolno.na toa novo mesto. Poshto Krpeshina beshe ponisko mesto i nivite trebashe da gi rabotat porano i na toi nachin selanite pochnae da si gi delat nivieto, taka da edniot od bratiata zaminuvashe vo novoto selo a drugite ostanuvaa vo staroto selo ili pak si gi zamenuvae nivite. Edno neshto shto gi macheshe beshe ushuro (danokot-. Oti edniot sinor se padashe na Kosturskata okolia a drugiot na Lerinskata i take trebashe da platvat na dve mesta. Vo toa vreme beshe taka, koga ke se pozhnivashe nivata trebashe da doidat spaite i da gi izbroiat snopieto i posle da gi ovrshat a inako ke bile kazneti. Na mnogu nachin mu ostavashe sedbata ne zavrshena, snopieto napraveni stogovi ostanuvale po tsela zima i na drugata prolet gi ovrshuvale.

Spored prikazaniata ha nashite stari vo vremeto koga tie go kupie i go usvoie toi Krpeshki sinor, odeiki ot edniot vo drugiot sinor osobeno koga trebashe da gi rabotat niviata, koi nivie bea zaormaneti ne rabotani od dolgo vreme pa i Krpeshkoto mesto ke trebashe da se rabota malu porano od toa vo seloto Bapchor. I taka na toi nachin

selanite sekoi pat posle svrshuvanie na sedbata vo Bapchor koga gredeshe esenta se zazimvaie vo Bapchor, si klavanie hrana za kolku lugie ke bea vo kukiata pa isto taka si smetae i za zhivoto imanie kolku hrana mu trebashe vo Bapchor i Krpeshina kade si imae napraveno zgodi isto taka za lugieto i za zhivotnite. Oti edriot dobitok go drzhea vo Bapchor do kade Bozhik, a posle Bozhik go nosea vo Krpeshina poshto tamo mu,;. trebashe da gi orat so volovite. Samo tova strestvo go imae vo tie vreminia da gi obrabotvat niviata, nemashe mashineria ko shto ima denes. Drugiot edri dobitok go upotte buvae za preno svanie na stokata od edno mesto na drugo, koga gi nosea volovite od,Ba;bchor za Krpeshina vo tova zimno vreme.mnogu pati fatvalo golemi snegovi i bilo mnogu machno da se preterat volovite preku Derveno planina kola fatva mnogu golemi nameti od sneg ama toa bilo makata za prviot pat. Da odele ednash, volovite na drugata zima nishto ne gi prechelo nitu vreme samoto imanie go znaele koga e bilo vremeto za da odat vo Krpeshina i sami trgnuvale po pato poshto takvo beshe mestoto,,gi privlekvashe pa zimno vreme tamo beshe toplo pa i samata hrana e bila popitoma a toa se razbira samoto e bilo poudobno za zhiveenie, i tselite plodovi shto rastele vo toa mesto bile so golema razlika, so tie rastenia vo Bapchor. Kato primer: zhitnite plodovi, pehenitsa, rzh, echmen, oves, urof, pehenka, kartoli, fasul, leshcha a osobeno Krpeshka tikva, toa e bilo prikazia so takva blazhina i osoben aromat. Ovoshiata: chereshi, slivi, krushi, gornitsi, drenki, leshnitsi, katitsi, grozie i mnogu drugi plodovi koi gi ima istite i vo selo Bapchor ama ko shto kazame so poinakov aromat. Okolu I8 -vek se presen edna familia po ime Jane Trpche i File Jovanovi i po niv i nekoi drugi selani tie osnovaa drugo selo koi prvi gi kladoa temelite a seloto go narekle po ime Elovo. Tova selo oshte se naodva na drugiot krai od Bapchorskiot sinor- vo mestoto shto go vikame Pavlin, vo Keralskata reka blizu do Belkamenskiot sinor. Interesno e deka Bapchor beshe sostaveno od 3 sela vo edno i dade plod na ushte drugi dve sela koi ushte postoiat, ama maikata selo Bapchor ostana urnatini od zlostornitsite na nashiot narod a naselenieto se rasprsna po site kraiovi na sveto a ostanalata stoka se ograbi od sosednite okolni sela kola stoka e bila brana od dedovi i pradedovi nashi pa toa im bilo malku duri i kambanite od nashata tsrkva gi survale i gi zvele koi nashite dedovtsi gi kupile i donesle duri od grad Prilep vo I862 godina. Toa bilo golemata kambana.

Nashite selani Bapchortsi se naodvaat vo poveke od I0 drzhavi kade zhiveat deneska, a sepak mechtaiat za rodnoto mesto kade shto:.,fte mozheme da odime ni da go ispulime bare so ochite, koe neshto ni go branat nashite nepriateli. Ama do samata tsrkva se naodvaat grobishtata, koi se stvoreni -(napraveni)ot" kako postoi i seloto. Tamo lezhat koskite na nashite izmacheni dedovtsi i tatkovtsi koi ne ochekuvaat da odime na grobot za-da gi posetime i da gi spomenime.

Tie ke svedochat dodek postoe ovoi svet deka tamo zhiveele Makedontsi koi gi postavile temelite na toa prochueno mesto kako i mnogu.drugi Makedonski mesta. Tie ke bidat simbol na deloto koe go ispisala istoriata so krvavi bukvi. Zatoa nema nikogash da zaboravat nashite sinovi, vnutsi i pravnutsi za tie bortsi koe se borele za sloboden zhivot na Makedontsite za sloboda i nezavisnoSt. Mozhebi ke doide den da tot iznamachen i rasturen narod po site strani na svetot da se vrnat nazad na nivnite stari ognishta, tamo deka nivnite star! zhiveele, i ia obrabotuvale zemiata nivna. Tamo deka se pee pesnata "Obicham mamo obicham toi stari Vicho planina.

Nasbiot narod koi sekogash ne ia izgubil verbata vo sam sebe a posebno imaiki gi pred sebe kako vechni svetila nashite prosvetiteli Sv. Kiril i Metodi i nivnite uchenitsi Kliment i Naum Ohridski chudotvortsi. I vo verbata na golemiot pobornik za pobeda i sloboda na nashiot narod go ima iz.razeno so oruzhie vo raka vo mnogute vostania i bitki protiv svoite dushmani. Toa e kazano vo Ilindensko vostanie I903 godina. Vo koe vostanie pak nashite nepriateli bea vo soiuz so turtsite chekaiki da otpadne Makedonia od ustata na Turchinot a tie da ia grabnat i da ia raskinat. Mnogu stari spomeni imame sochuvano od nashite stari od teshkotiite ghto gi imale istrpeno od nepriatelite so koe ni kazhvae deka ropstvoto bilo mnogu teshko. Ama okupatorot na nashata izmachena zemia Makedonia kako shto gredi i taka si bega a narodo Makedonski si ostava i zemiata na kola zhivee si e negova i ostava i ponataka Makedonska.

BAPCHOR

Teshko e da se iskazhe za istoriskoto minato na nasheto selo Bapchor katsnato vo pazuvite na legendarnio Vicho Planina. Tamo deka pesnata se pee Obicham mamo Obicham mladi partizan da oda po stari Vicho planina.

Bapchor le selo golemo
Bapchor selo ubavo
Prestana narod da odi
Bapchorski narod prekrasen

Nema ni momi da pee
Nitu nevesti voda da lee
Vo ratsi stomni shareni
Na gusha sinzhir gerdani

Bapchorski momi ubavi
Ubavi kitki kiteni
Oklete selo opuste
Od kleti vrli dushmani

Dushichka ne mu pochina
Do kato Bapchor zagina
Glotka vo'oko mu beshe
Vo srtse trn gi dupeshe

Bapchor le selo ubavo
Bapchor le selo veselo

M. DELIANOV.

ZHALOSNOTO SELO BAPCHOR

Koga osuna tsirnio den
Vo toi mi mesets Septemvri
Silen mi veter zabuchni
Od kade Vicho Planina
Zatatni nebo i zemia
Ne beshe veter ni bura
Tuku voinichki aeroplan
Po nego drugi i treti
Se naredia besbroini
Frlae bombi bez mera
Na Bapchor selo prechuto
Na toi narod nevinen
Nevinen narod ne shteten
Duman se digna vo nebo
Potsrna selo ogluna
Pochnae zheni da plachat
Pochnae zheni i detsa
I stari babi kolnea
Bog da gi ubie Grtsite
Robie sme bile ne ednash
Pod Tursko robstvo vekovi
Ama ku vova ne e bilo
Vova e od Tursko po losho

M. DELIANOV.

BAPCHOR I GRCHKO PRAVO
Shto chudo stana golemo
Vo Bapchor.selo golemo
Stignale Grchki zhandari
So dolgi pushki na ramo
I so stapovi drenovi
Strogo se dade zapoved
Od komandiri prokleti
Da se zberat selanite..
Selanite samo mazhite
Za neshto da gi pitame
Koi snoshti zele reshenie
Da biat Grchkj zhandari

Se sobrale site selani
Do se vo selo.imalo
Sve mashko malo golemo-
Misleiki oti Ke pitaat
Shto se sluchi onaa vecher
Ama se Grtsi neverai
Gi zatvorie vratite
I pochnae tsrni zlochintsi

Da blat dushi nevini
Da krshat koski i glavi
Krvia se slea na podo
Krvava bitka nepravna .
Za da videle Bapchortsi
Ka mozhat tie da mislat ..
Za slobodata narodna

Na drugiot den gi odnesle
Vo Kosturskite zatvori
Od Kostur pa gi prenesie
Vo drug zatvor pogolem
Pogolem i ushte podaleku
Vo toi mi pusti Kozhani
Ni sud imalo ni prava
Ofkale zhalni selani
Od poboishta bez merni
Samo si gairet pravele
Takva e bila sudbina
Grchka uprava neprava
Nai raskinata drzbava

STARI TRADITSIONALNI OBICHAI

Naselenieto na selo Bapchor svekoi pat gi sledvashe starite obichai ostanati ot starite vreminia bes razlika dali tova bilo po prirodnos eli iskustveno, kato primer na tova koga maloto ke se rodvashe vo tia naprezhni vreminia ne imashe medicinska pomosh nito specialni lekarstva (Doktori) eli pomoshtni sestri samo mozheshe da se nameri nekoia stara baba koi davae golema pomosh svekoi pat na takvi prirodni sluchai a i tova poveke pati beshe vo redo kako sho treba. Vo preki sho tia stari dushi nemale nauka ot skolie ami samo so opitnos i ne stavae golemi greshki.

Vo staroto minalo isto taka nemashe uchilishta uchiteli nepismennosta beshe I00% na svekade vo stranata, narodo trebashe da se trudi na svekakov nachin da pravi opitnosti za edna po snosna zhivot. Ekonomskoto polozhenie vrveshe sve so golemi maki tova bilo na rabotnoto pole eli na samata chasna choveshka zhivot. Da doidime i spomenime nekoi redovi koi se pravea vo po starite vreminia kakvi bea obichaite na nashite prededovtsi koga tie vlesvae ot ergensvoto vo semeen zhivot. Koga deteto eli devoicheto stavashe vo vozdrast za zhenidba bes razlika koe ke trebashe da se bendisat mladite i ot strana na deteto prven ke kazhvashe na svoiata maika sho tova ia saka kola devoika ot seloto i togai maikata ke zevashe aktivnost za zgodata da gi armasa ke praveshe sve sho e vozmozhno ke pushvashe stroinik (proxi) vo kukiata na sakanata devoika, a stroiniko ke ima dolzhnost da odi i da ia nauchi rabotata dali roditelite na chupata ke sakat da stanat svatovchini so familiata na deteto pa posle kea opitvae chupata aku tseli tie velea sho sake, togai stroiniko odma ke odeshe naza i ke,.mu donesvashe mnogu dobri aberi na familiata na deteto.

A po tova kea pqdrzhvae rabotata vo tainost do togai do kato se prigotvat za armas pravenie oficialno. I na takov nachin familiata na.deteto ke prigotvae sve sho mu trebashe za armasvanie kako!nekoi malki darovi za armasnitsata prsten shomia belegzii; kopche gerdan za na gushata. Zababata tai a e maikata na chupata shamia za dedoto kapa a ot strama na chupata ke prigotvae prven nai ubavi chorapi za zeto koi ke bea pleteni ot samata chupa za svekoro chorapi za svekrvata pregach isto taka i za kolku drugi ke imashe vo kukiata po nekoi mal podarok kako shomichki, posle tova n I a'opredelenoto vreme stroiniko isto ke odeshe naza vo kukiata na armasnitsata i ke gi smenvashe darovite ot zeto i ot nevestata ke se vrnvashe naza vo zetovata kukia radosen oti tsela rabota stana uspeshna i oschche so vlegvanieto vo vrata vika aide-dobra vecher da ni se kerdosat i arzho da mue za vekot. Pa kako na smeshka ke veleshe gi izmamime i mua zveme nai ubavata devoika shoe vo seloto. Sega ia povrzame rabotata. I se rakuva so svete sho se vo kukia i se molitvat da se kerdosat i na po mall da si

vidite i na mnuchinia da si do chekate, pa aku ima po mali detsa eli chupi mu velat i na glava da vie vrnato

.

Svekrvata maikata na deteto odma gi zeva chorapite sho se za zeto i odi vo nekoia stara baba i gi navrzve mu prave maiovi za da nemozhe nekoi da mu proment misrata na chupata eli na deteto isto taka maikata na chupata.zevashe dve rizinia ot deteto i ot chupeto i gi vrveshe krs kortto 'na nekoia vodenitsa. Za da nemat razdela momcheto i nevestata. Vo istata vechera koga stroiniko gi donesvashe darovite ot armasnitsata ke imashe vo zetovate kukia sobrani radnini priateli kese napivae vino rakia ke pluskae so pishtol za rados i za da nauchat na okolu komshite oti sho stava armas za da mu bidi izvesno na narodo, a mladite ke zapevae nekoia pesna sprema armaso.

NARODNA PESNA

Ozhenime mamo	Sam legnuvam
Zhenet da oda	Sam stanuvam
Pusta bekiarshtina	So postela
Nese targa	Se raspravuvam

Grupa Bapchortsi na rabota koga se rabotashe glavenio pat ot Lerin do Kostur

Back Row from left:
Mitre Ognenov Traiko Proikov Kole Ognenov Georgi Giurevski
Front Row: Jote Kiandov Jovan Shopov Tanas Ognenov

Selo Bapchor

Ot levo Poslednot Ret:
Vasil Gegov, Georgi Peikov,Risto Stoichev,Yovan Tsigulovski
Yovan Grozovski,Petre Tsigulovski,Naum Nikolovski,Georgi Konsolov

Vtro Ret:
Risto Stoichev(na Elena), Tanas Dimov,Petre Tsigulovski, Georgi Peov,Stratigo Bogdanov,Kole Koiov

Prvo Ret:
Mihail Turpin,Trpche Numtin,Tanas Nizamov

Napre:
Georgi Andriov

Sega armaso se stori i svatovchinite se do govorvat, mladite armasani samo ke se gledat po isnavski nachin do vremeto na ninata zhenidba.

Ke mozhi deteto da odi vo chupata samo togai aku roditelite na chupata mu dozvolat, aku tia rechat ne. Togai ke treba da si odi naza, i pa ke mozhi da doidi drugi pat do kato mu dozvolat. Tova koe go pravea starite ne beshe prechinota sho ne go sakae zeto ami tokmo za tova sho go sakae zeto? Za tova drzhea discipline za da bidet i osh
po mili vo ninata zhivot. Disciplinata i iskrenosta- nosi milost. A kolku choveko e po raspushten tolku e po losho, po sho stave nekoi nedoumenia pa na takov nachin sia pazea chesta milosta i kade mladite i kade starite osobeno mladite imae po golema mi'lost i respect doverba po megu dvete strani.

PESNA ZA DETETO OT MAIKATA
Zhenise sinko zhenise
Zemia kola ia sakash
Ot mene izim si imash
Da vidi maika odmena
Ot tvoita mlada nevesta
Ot moita snaia ubava
Ubava mnogu rabotna
Tatkoti svekor da stani
Nevesta nozi da mie
I bela kosa da cheshla
Na krivo perka da vrti
Kafe rakia da nosi

PESNA TRI GODINI ARMASANI
Tri godini Ludo armasani
Armasani ne videni
Samo ednash na chezmata
Ti so konio ias so vedro
Ne sedome mnogu vreme
Solnce ogre i pa zaide
Mesechina paspolovi
Nia dvata ne videni
Lele Ludo moia sevdo
Kake kazha na maikami
Nemoi svede malo mome
Za maikati kolai kee
Ke mu reshish sevdo moia
Chezma naidu red ne naidu

M. DELIANOV.

KAKVI BEA SVADBENITE OBICHAI

Svadbenite obichai vladeea vo nashite mesta so vekovi. Posle eden prestoi na mladite armasani ke se dogovorvae za pravenie svadbata po megu dvete strani. A roditelite na deteto ke ze-I vae grizhata za arzhovite i prigotovkite na svadbata "Brak".
Prigotovkite za.,svadbata bea da si nabavat sve sho ke mu treba*;he,za.,edna-t,akva svadba oti vo tia vreminia gostite vo svadbata sedea poveke ot edna nedela posestrimite i kulupchite, da zatova ke trebashe da imat barem tri furni lebovi eden tsel Vol,.za meso i so.oki. Vino i rakia so golema kolichina ke se ispivae.
Koga ke se opredelvashe koi den ke beshe svadbata aku ke beshe vo primer I5 mesetso i oshche ot edna nedela napre ke gredea na 8 mesetso posestrimite i kulupchite i tova broio na tia ke beshe spored kolku mladi ke imashe vo solo na deteto i na chupata, vo nSdelata predi svadbata ke postelvae vo gumnoto mutavi chergi i tamo ke nosea rodninite i priatelite zhito svekoi koi ka da imashe i tova zhito ke go klavae vo vreshcha pa posle go tovarvae na (dobitsi) koni koi ke bea naruzhani ot posestrimite na grivata na konite kemu vrzvae po edno shomiche eli po ralo chorapi koi ke bea za stopano na konio. Zhitoto go nosea na vodenitsa da se someli brashno, posestrimite ke nosea edna pogacha za vodenicharo i edna buklia polna so vino za da go someli ubavo brashnoto a posestrimite ke peea po pato i onaka i ovaka sve narodni svadbarski pesni, vo istio toi den specialno detsata kulupchi ke kanea so vino rakia po tseloto selo i ke mu velea na lugieto aide danise kerdosat i vo vashi kuki.da vie vrnato, aide povelite na svadbata. Vo tia dena kese donesvashe brashnoto ot vodenitsa i vo chetvrtoko vecher sproti petoko kese sobervae tselite posestrimi za da go zafatat kvaso koi kemu trebashe za lebo mesenie za svadbata kola ke beshe idnata nedela. Vo vremeto koga se pochnuvashe kvasfo ke, priqotvuvaeedna zhegla so bosilak so tsrven konets i prsten vrzan nanea i ke viknuvae edno mashko dete koe ke treb-alo da bidi so maika i tatko da bea zhivi vo toi moment oti taka e bilo recbeno, maloto dete go navrtvae da veli tri pati - koga ke go boraveshe kvaso so zheglata (dase zhivi dase kerdose zeto i nevestata) a vo tova vreme posestrimite peat pesna za pochetoko na svadbata.

Zhenime malko zhenime
Vaia godina dobrae
Drugata gospo ia znae
Zhivime eli umirame

Kvaso se zafatva
Svadba se pochnuva
Stroi se stroe
Sve za tebe mome ubava

Pa mu pozdravat na maloto dete i na tvoia glava da tie vrnatO, pa se vrtat kade svekrvata da tise kerdose strino i na po mall da si vidish. Amin chupi amin i na vashi glavi da vie vrnato sega po brgom, amin strino ot tvoia usta vo bozhevi ushi. Pa na zeto aide dase kerdosash so -Tdravie i arzho da vie za veko.

Vo petoko posestrimite ne si odea doma veke tamo sedat vo zetovata kukia mesat,.lebovi tri furni i pogachi kolatsi za pokani da gi kanat numkoto pobratimite i nekoi po bliski rodnini. Vo sabotata isto taka se gotvi se chisti vo zetovata kukia i nekoi ot po starite lugie pra

vat komanda i drzhat tselata smeltka pa mu.narecivat na po.mladite da sluzhat i svadbata veke se pochnuva na pptpolno,..okolu 5 saato Po ruchok gredi muzi.kata za veselieto na zapochnatata svadba izlegvat nadvor ot kukiata i se fatvat oro da igra;t i staro i mlado. Nai napre se fatva zeto pa posle, svekrvata i po nea svekoro i se naredvat-tselite do kolku ke.ima vo kukiata. Igrat oro Peat svadbarski.pesni., Odma po tova kulupchite zaedno SO MUzikata odat pq seloto kanat selanite da doidat na svadbata tseloto.selo, pa mu velat aide da ni se kerdosat i vo vashi"@ kuki da e vrnato va veselba.pa pove ete doidite na svadba ve chekame.

A domashnite olgovarat amin inavas da vie vrnato va rados, posle pokanata po seloto odma odea da go zevat numkoto so muzikata so posestrimite kulupchite go kanat da doidi odma na vechera vo zatovata kukia, a to! se pravi kako da nee gotov se omava a posestrimite mu zapevat pesna specialno zanego za numkoto.

Stani numko stani
Zhiti nevestata
I tvoeto mashko dete

Tri pati doideme
Golem chest storime
Kabol da go storish

Togai se zastramva numkoto ot pesnata na mladite posestrimi pa se prigotva i trgnuva odat vo svadbata, koga vidvat oti gredi numkoto izlegvat tseli nadvor i vikat etogo numkoto doide. A toi samio vika aide debar vecher da vi se kerdosat na

svete da vie vrnata ova radqsna boravitsa. A tie otgovarat
amin numko ina tvoe chado dase radvash. Po tova odat i go zevat po stario pobratim pa posle i po malio pobratim i se klava vechera da vecherat so tselite gosti doideni. Prven zapochnuva numkoto i molitva aide dobre doshle tselite na ovaa vesela tarpeza, i da e vrnato vo Svekoia kukia va borovitsa, komu na sinovi komu na vnuchinia a komu na glavi na mladite detsa i chupi.

Posle vecherata izlegvat nadvor vo dvoro igrat oro peat pesni se veselat mladite a po starite sedat doma i piat vino rakia pa si podzapevat nekoia stara pesna.

Red chesha red
Redo e na tebe
Pii mitre pii
Pii iznapiise
Udri chesha ot chelo
Da tie srtse veselo

Veselo e veselo
Veselo e. stred selo
Skokni klekni
Zavrtise napiise
Udri kapa ot zemia
Frli pintsi po zemia

Posle polunosht gostite si razodvae po doma dase odmorat malu za drugio den gi chekashe osh po golema zadacha tova beshe vo nedelata stavashe tselata svadbena tserenonia nai Vazhata za zeto i za nevestata vo ninita zhivot-So osunvatieto vo nedelata stavae rano (ashchitsite) gotvachkite, koi ke trebashe da naprave ruchok za tseli svadbari koi ke bea na svadbata vo toi den, a kulupchiite ke gi napolnvae tselite sadovi so vino i rakia oti nemae mnogu vreme za gubenie posho ke trebashe da ode nevesta da donese zhivot da se premeni. Vo istio den tselite svadbari i rodnini i priateli posle ruchoko numkoto i pobratimite ke go izvavae zeto vo dvoro pa ke go sednuvae na stol.pa ke go brichea za posleden pat ot bekiarshtinata. Pa ke mu zapevae pesna tseli zaedno.

Zeto mi se brichi
Zeto more zeto
Vremeto ti doide
Zhivot da premenish
Do dea beshe bekiar
Pri maika pri tatko
Sve ramno ti beshe
Polie ne preodno

Tsveke si kineshe
Miris merisashe
Do kato si naide
Kishche nakishcheno
Surguch razvieno
Kusho ti sakashe
Alav da ti bidi
Tvoi kasmet ti beshe

Posle brichenieto na zeto vo stredinata na dvoro ke sednuvashe svekoro na stol so edna pogacha napravena specialno za taia minuta so edna chesha vino ot gore prven svekoro ke klavashe edna para na pogachata ke odeshe zeto promenat vo nai novi oblekla sho gi ima specialno za toi den koga e zet, i preminva ot ergen vo semeen zhivot. Zeto se rakuva prven so tatkoto se tseluvat i zastava prostu ot levata strana na svekkoro pa se sporedvat tselite svoitsi se rakuvat prven so svekoro i mu Phostitat da mu se kerdosat mladite pa posle i so zeto zheni koi mu se ot istio soi go tseluvat zeto vo obras, koga zavrshva prosvanieto odma tselite svadbari so numkoto odi napre so edna furugvitsa (isto kako tsarska zastava). Vrzano ima na gore na stapo ebolko edno kreste i bosilok, pa trgnuvat po pato upateni za nevestinata kukia vo tia vreminia bes razlika kolku ke beshe delechinata od ednoto mesto do drugoto ke trebashe na koni da odat pa na nevestata konio ke trebashe dae bell konio.

Konio na nevestata ke go vodeshe malio pobratim i kea pazeshe dane se uplashi konio ot neshcho eli dane se sopni i padni toi ke imashe odgovornost za po pato. Sega svadbarite na blizhvat do nevestinata kukia ama ot strana na nevestata izlegvat pred dvoro tselite koi se nevestini svoitsi i chekat. Prven vrzvat edno iaitse na visoko mesto pa mu vikat na zetovite svatovi do kato ne go kutnite iaitseto nema da vlezite vo nevestinata kukia pa i nema da ia zevate i nevesta a tia na mesto iaitse nekoi itri vrzve pambuk i ne se kutka tseli svatovi mavat so kamenia so stapovi pa ne padina mava i zeto, ostava zamislen a nekoi zeva pushka i strela pa go kutka pa mu gredi malu dusha

na zeto i vlegvat tselite vo natre a zeto so pobratimite pravo pri nevestata, a tia vikat aide da si vidite i na mnuchinia da si dochekate amin boga da ve chue. Kutkanie na iaitseto tova e znak za mladite oti nee taka lesno tekniti za nevesta i odi zevaa za raka i vodia deka sakash ami da pokazhish i malu trud. Koga svadbarite vlegvat vo dvoro na nevestata posestrimite im peat edna specialna pesna.

Stani mome mlada
Zeto mi ti doide
Tebe da te zeva
Doma ke te nosi
Cheili ti donese
Em da gi obuesh
Koga to go chula
Mladata devoika
Srtse ia prebole
Ka ke se odeli
Ot maika ot tatko
Ot brate ot sestra
Drvo se ot koren koreni
Chedo ot maika se deli
Kako se deli zhito ot slama
Taka se deli chedo ot mama
Chekai me libe pochekai
Sega ke doida po tebe

A vo tova vreme se prigotvuva nevestata mu gi obuve cheilite, koi cheili istina togai kolku sho mu gi donese malio pobratim i toi samio mu gi obuva na nozite i ia zavodvat nadvor obuena vo novite cheili oblechena vo nevestinsko obleklo so cipa na glava so venets serguchi so cheprazi na gradite ia vodat pobratimitsite ia nosat vo strede na dvoro tamo deka e sednat nezinio tatko isto taka na stolo so pogacha na kolena odi nevestata go tseluva vo obras i mu batsva raka i zastava ot levata strana pa posle odi i zeto se rakuva so dedoto mu batsva raka i toi pa zastava do nevestata do zeto zastava numkoto pa odma do nego pobratimite i se redat tselite svoitsi ia prosvat nevestata i zeto. Pa posle go donesvat nevestinoto ruvo koe go bra la po tselio si mominski zhivot. Go daruva prven tatkoto so koshula na maikamu koshula i pregach i na tselite svoitsi po neshcho na koi sho mu se padnalo.

I na posledoko go izvadvae senduko nevestinski koi ke trebashe da go nosat vo zetovata kukia na tova ot gore se kachva nevestinoto brate nai maloto nad senduk i ia izvava kapata i vika dur ne mia napolnite kapata so pah ne slegvam ot senduko i togni odi svekoro zetovio tatko mu klava pari vo kapata dur da sleze maloto ot senduk da taka da go krenat nevestinio senduk i go odnesvat vo zetovata kukia. A posestrimite gi nosat vreshcha polni so nevestinsko ruvo na svekoe vreshche ima zakoptsana po edna shomia kola ia zemat tia posestrimi koi krevat vreshche a na senduko ima vrzani overala chor.api za tia koi go nosat senduko. Posle taia cermonia kinisvat tseli svatovi zaodno po pato pravo za tsrkvata tamo gi cheka Popo da mu pee venchalnio obredKoga stignuvat do dvoro na tsrkvata i tamo

zastavat konio na nevestata predi da ia urve ot konio mu klavat pred nevesta nai malo.dete sho ke bidi vo sobranite lugie bez razlika koe nevestata go batsva i go podarva so ralo chorapi. Ja slegvae nevestata ot konio so golemo vnimanie pa ia vodat dvata pobratimi i ia odnesvat pri Popo zaedno so zeto pa se izvrshva venchavkata nevestata frla preku nea bomboni a pobratimitsite ia otkrivat mua prfrlat tsipata odozadi i ot tamo trgnuvat za stred selo ot tsrkvata do stred selo numkoto so odi napre i tselite-drugi pomego odat po pato so igranie oro pa koga stignuvat na stred selo i tamo numkoto napre ia zaigruva furugvitsata i zavrtve tri pati a nevestata ia-vodat pobratimitsite na voda ia nosat na chezmata pa ia napivat voda vo dvete rats! ednash kako se mozhi da soberish voda vo ratsi a drugash so naopaku ratsite do tri pati i ia molitvat da se kerdosa so zdravie i sho tova mue posledno mominsko odenie na chezma. Taia ke odeshe odma na drugio den na istata chezma ama ke beshe nevesta, ot chezma ia nosat na stred selo i tamo pochva nevestata da se prosva naza so tie koi ne bile i koi bile vo toi den na avadba gi batsva vo obras i raka mu bateva, ot stred selo kinisvat po pato za zetpvata kukia kade nevestata za prvi pat ke stapnuvashe vo zetovata kukia.

A avekrvata ima prigotveno eden peshnik leb so malu sol ot gore pa ka doidi nevestata da vlezi vo vrata da vidi ka ke prestapi preku lebo i sokoia noga ke stapni prven aku e so desuata noga nevestata kee dobra tselio vek akue so levata noga nee tolku za mashala za falenie. Isto taka avekrvata zeva polna chesha so med i gi mazbi vratite penzherite za da bidi blaga ku med da ima milost da ne se kara da ima pomin vo istata vechera tselite svadbari se veselat igrat skokat svekoi e radosen toku edno vreme posle I2 saato se pokazhva dae nevestata llaerliall uspeshna, svekrvata i svekoro se fatvat na tanets i igrat oro radosni po sho nevestata e bila chesna devoika pa varat blaga ra nasita nekoi se opiva vikat peat razni evadbarski peani. Koga osunva vo ponadelniko ranoto odat zeto pobraiimite i kulupchiite vo babata nevestinata maika mu nosat blaga rakia se na piva pa molitva isto taka i dedoto nevestinio tatko. Pa posle za ruchok odat na svadbata ot nevestini rodnini a tia se kalesnitsi oti ia kanat nevestata vo idnata nedela da doidi na gosti vo maikasi i tova go kazhvat na "pravichell specialno. Gostenie na nevestata i zeto a tia odat se razbira i poveke ot zetovi rodnini.

Pa mu peat pesnata.

Ranila mama ranila
Hubava moma mamina
Do osomnaest godini

Na dvaeste se ozhena
Za ludo mlado selanche
Bekiarche mlado ergenche
Hubava moma na maika

Kako si lichna prelichna
Poslushai mila mamina
Sho maika tebe ke kazhe
Na svekor i na svekrva
Golem eftibar da imash
Shto ti rodile porasle
Hubavo momehe za tebe

Posle tolku gozbi iadenie pienie predi nedela vo zeto svadbata i sega na praviche vo dedoto i babata. Gostite se zavrnvat svekoi po doma blagodarni ot veselieto na takov nachin zavrshva zhenidbata na dva mladi po starite tradicionalni obichai koi narodo vo tova vreme si gi pravea so golemo zadovolsvo radosni i veselni.

Bapchorska svadba vo vreme na zhenibata na Risto I Mara Margin I938 godina.

NASTANI NA SELOTO BAPCHOR

BAPCHOR

Vo spomen od seloto Bapchor tuka podolu davame slika od nashi bivishi Bapchorski uchenitsi, koi vo vreme I937 godina, mesets Mai . otpatuvaa na edna dalechna ekskurzia.

Patuvaiki od seloto bapchorna pat za seloto Lagen, koe se nameruva na 6 kilometri i na drugi 6 kilometri se nadova seloto Mala I ot tamo vo grado Lerin. Tuka tie prestoia edna vecher I tamo se slikani vo centaro na grado, koia slika ia davame podolu. Taa e so 4 vosrasni litsa a tie se koi lesno mozhat da se vidat pomegu malite detsa..

Od levo do desno: samo vozdrasnite
Bratata Yovan I Sotir Grozovski , Keti Papadova od grado Solun Uchitelka i Ilia Sharvanov od selo Eleovo Uchitel

Na drugiot den mladite uchenitsi so ninite pridruzhnitsi otpatuvaa od grado Lerin, so treno, za gradot Voden. Ovoi grad se nameruva vo naibogatoto mesto na Makedonia i mozhi da se kazhi "Bubreko na Makedonia". So neinite ovoshtni gradini i prirodnata darba so ninite vodopadi koi davat prilichna pogled leto i zima. Mladite uchenitsi koi za prv pat mu beshe da izlezat na takva ekskurzia i sredbata so drugi takvi od drugi seta prestoea vo grado Voden. Nivniot entusiazam i fpechatotsi bea neopisuemi za tova vreme na tie mladi pioneri, Se razbira tova beshe edno neogranicheno vospitanie za tie mladi detsa a osobeno edna takva dalechna rashetka. Ovie sliki koi se podolu se zapazeni od sonarodnikot Sotir Grozovski i blagodarenie na negovata

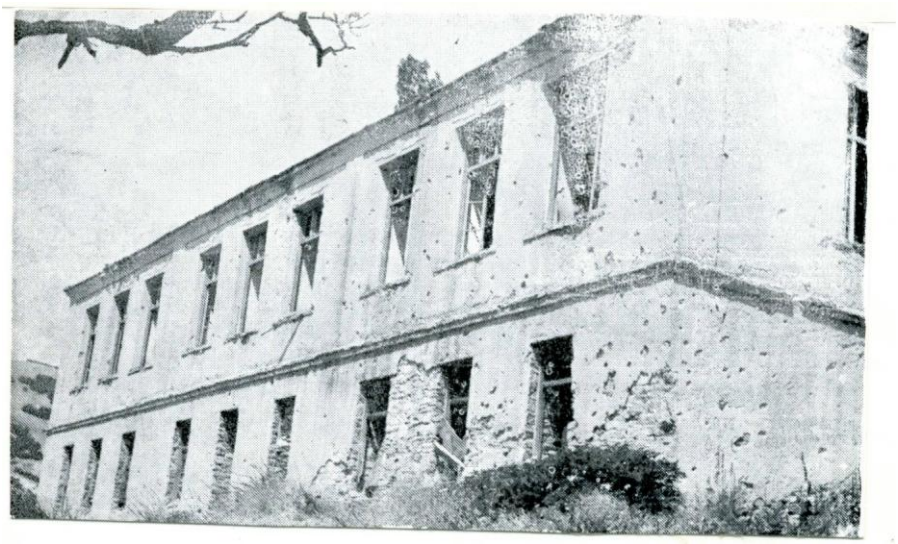

madros ovie zachuvani sliki govorat za minatoto na nasheto slavno selo Bapchor i vo isto vreme svedochat kakov beshe napredokot na edno selo koe zhiveeshe vo vremeto na teroristichki rezhimi od strana na chuzhite vlasti. Ama selenite Bapchortsi mislee svekoi pat za napredokoli kulturnio razvitok na mladite pokolenia.

Tuka davame oshite 2 dokumentari sliki. Na gornata slika se mladi uchenitsi od I-va godina na uchilishte a desno na slikata prostum e sonarodnikot Sotir Grozovski vo toa veme kmet na seloto. Ot levo se uchitelkata Andigoni I selenite Triako Manov I Georgi Gelevchin. Na dolnata slika se grupa Bapchortsi – mladeshi – slikani na izlet vo vreme Mai mesets a od kraiot na desno prostum se gleda sonarodnikot Periklia Bogdanov

Od levo prv red:
Yovan Grozovski, Georgi Sharin, uchitekata Evdoxia, Ilia Sharvani, Sotir Grozovski, Vasil Milentsov, Kole Stavrevski I Tome Trpin
Vtro red:
Ristana Stavrevska, Ristana Peikova, Slafka Stoicheva,Leta Tsigolovska, Vasika Sharina, Slafka Dimova, Elena Postolova, Sofka Tsigolovska

Bapchorski dechina vo vreme na uchilishtino ispit vo mesets Juni vo dvoro na skolieto

BAPCHORSKATA PLANINA I VLASTITE NA SHUMARSTVOTO

MARKOVSKATA FAMILIA

Dedo Janaky Markovsky bil dosta krupen chovek i maistor po zanaet. Janaky imal dva sinovi po ime Trpche i Tanas. Trpche imal dva sinovi Kole i Jovan i dve kerki Stoianka i Mara. Tanas nemal familia (ne stekol) Kole Markovsky kato uchenik zavrshil selskoto osnovno uchilishti i otishol za po visoka nauka kakto togai sia vika,-vo Solunskata gimnazia i stanal uchitel koi uchel za malu vreme vo seloto i ka se pochna borbata vo Illindenskoto Vostanie stanal kato Desetnik da rakovodi vo borbata za osloboduvanie na Makedonia. A posle tova tselata familia Markovstsi se preselie vo Bulgaria i tamo Kole se ozhenil za uchitelka po ime Zoia, sestra na bestrashnio Voivoda Vasil Chakalarov. Kole zvel mesto kato glaven Director na drzhavna Biblioteka, a posle kato Director na Narodna Banka vo Sofia. Negovio brat lovan zavrshil vo Bulgaria Voena Akademia i sluzhil kato oficor vo Voinata a posle tova vo civilnoto vreme kato urednik na dneven vesnik "Zora" koi se pechateshe vo Sofia. Ot seloto roditelite bea dosta zaimoteni so vodenitsa, so dukian i so kazan za rakia varenie. Bratiata Trpche i Tanas bea i terzii, shiee mashki i zhenski obleki. Apa bea i kbzhabashii za dosta dolgo vreme tie povelvae vo seloto ama i golemi shegazhii, osobeno Tanas, se govori mnogu zanego.

No, da doidime na po prvite godini i da spomenime za stario Janaky Markovsky (vrglata). Kusho kazame i po gore sho toi bil dosta krupen i maistor po zanaet ama i debar rabotnik. Kusho za sebe isto taka vo socialni dvizhenia, kato selski opshtinaki raboti. Dedo Janaky go naprave Kamenio most na Brezina Reka koi most postoe i den denes. Ako odime da vidime.mosto oshche zhivi, koi ostana spome napraven ot Dedo Janaky. I tova so dobrovolna rabota za podarok na selanite Bapchortsi i ima poveke ot 100 godini kae napraven.
Dedo Janaky imashe napraveno i Vodenitsa za sebe na takvi skalisto mesto i aku odeshe chovek na ninata vodenitsa da si meli brashno ke se chudeshe so ninata naprave. Vodenitsata beshe napravena vo mesnosta garvanitsa ne mnogu daleku ot seloto. Via lugie ostavie dobri spomeni vo nasheto selo Bapchor.
Da spomenime oshte edna vazhna zadacha vo spamen na Dedo Janaky koi ostavi da se spomenva.Sluchaio beshe voi; vo Po mladite godini koga vrlavite Turtsi ot ludoot ne znaee sho pravat deka da odea po risianskite sela gi pritisnuvae nevinnite selani-na svekakov nachin. A,, osobeno mnogu e bil prikazan za takov eden na imeto Rushan ot Mala. Toi imal sonego tri drugari, Zheladint Rustem i Rifat, i tselite bea Jan kesezhii krenale bushkite eden den i otide vo seloto Lagen, koe selo beshe na pato za Bapchor koga imalo vo seloto svadba. I vikat besnat tamo gi karat selanite da mu donesat mladat nevesta" *po gene divan da* go provi. Da mu se klana nevestata i da gi chaste so vino i rakia i mnogu drugi ne prelichni raboti. Koga mu dotegna na selenite Lagensti se obidie da gi isterat, gi napravat so dumi i mu velat,
" *a bre kuchinia ni edni via svekoi pat tuka pavite taka loshi raboti, a druzhe ne pravite taka, ja odite vo Babchor, taka da,storite pa ke vidite,sho ke patite, ke iadite po gtava*." I togai Rushan ot Mala nemozheshe poveke da trpi ami da odi vo selo Bapchor i da gi obidi selenite Bapchortsi da vidime tia sho kemozhat da na provat!
Na toi nachin ostavie seloto Lagen. Po malu vreme stignae vo Bapchor i trge pravo za vo kukiata na kozhobashiata na ime Nume Zhaikov. I koga stignae tamo vlegoe doma, i gi prechekae kako lugie ama na kogo pravish ches, na Turchin?
Go fatie Nume kozhobasho, mu gi vrzae ratsite naopaku i go machat. Da lae kako kuche, da rika kao kraval da pee kao petal i drugi ne prelichni raboti koi ich ne bea zgodni i mu velat na nevestata da doidi i da chasti vino rakia, pa i divan da pravi-
A vo tova vreme Nume pravi znak na zhenite da iavat na selanite da storat abar sho stava vo kukiata na kozhabasho. Vo seloto imashe odbrani nekolku dushi koi gi vikae chuvadari, sho sluzhea za odbrana na nekoi takvi sluchai. Vo tia grupa lugie beshe prvio po ime Janaky Markovsky(vrglata), Kole Kochov, Vasil Koiov i Jovan Giurevsky i tseli via lugie se povelvae ot vrglata. A vo toa vreme tia bea na

stredselo po sho tselite selani bea tamo, imashe svadba. Kocho Ognenov go zheneshe sin mu Lazor.
Dedo Kocho Ognenov i toa mnogu popularen chovek beshe i za odbrana no vo toi osobeno den nemozhe da ga ostavi svadbata.I koga zvee abar fariite sho staval so golema tainost eden po drug se izvosie kroz lugieto, se napravie plano ka ke ode, koi ke bidi prvio sho ke vlezi i da gi precheka kako da mu pogodi sho ke sake ne chekanite gosti i sve tova stana vo red. Prvio sho vleze beshe Kole Kochov pa sonego beshe vrglata i odma drugite zadnimi. Gi fatie Turtsite, gi nasednae ubavo,ubavo.
Mu gi vrzae ratsiteza taia vechera, pa na drugio den mu gi obesie pushkite na tilo i mu gi zanesoe vo Kostur na Kaima Kamo. Togai Kaima Kamo mu rekol sho ne trebashe da se machite da gi nosite. do tuka, trebashe da gi ubiete tamo na mestot Ama ima edna stara pogovorka, veli taka kuche i Turchin ne se verva.
Da, za tova koga gi ostavie tamo, Kaima Kamo gi pushti da si odat doma vo Mala. Da na mesto naza po pato ot deka doidoe zavrtie po drugi pat, po Klisura, ot kade Sorovich si otidoe vo Mala.
Po stne nekoi mu rekol na Rushan," Aga, dati 6aka da odi pa vo Bab@&.II odgovoro beshe" sega i jait-6a da me tovak'ti ke gi no. 6am i nem da gi .Skuha". Pogene go pamtam toi golemio vrgla.
Tuka davame nekoi deinosti za sonarodnikot Sotir Grozovski. Toi e roden vo selo Bapchor vo I907 godina. Vo nai esnavskata familia pomegu nashite selani, trudoliubiv oshte od mladite godini i pomegu uchenitsite vo sk6lieto beshe eden od nai dobrite. A i ponatamu toi ne ostana nazad ami sve puleshe za napred tova bilo vo chasni eli opshesveni raboti beshe ednakvo. I kako takov Sotir nemozheshe i da ne zasluzhi na nasheto selo. Oshte vo I936 godina Sotir beshe izbran za kmet na seloto i mozbi da se rechi da beshe nai mladio dotogash kmet izbran vo nasheto selo. Eve kakov beshe sluchaiot vo I936 godina koga Sotir beshe na takva sluzhba vo seloto. Orchkata vlada prekarvaiki nekoi automatski zakoni po ninite nepravni konstitutsii; shto mozhi, nivata da e tvoia a ne drviata na okolu nivata i drugi takvi konstitutsii. I taka na takov nachin odredo shoe na shumarstvoto na Kosturskata okolia ia izvadi Bapchorskata planina na prodazhba i da se sechi za drven eglen. So kola planina zhiveeshe Bapchorskoto naselenie od koga se kladoe temelite na tie ponaprezhni 3 sela, isto taka vo& selo na posledok beshe stignato so poveke od 2000 dushi naselenie. Nikoipat do togash ne se sluchilo da mu se odzemi toi sopstven imot, koi imot im sluzheshe za prezhivuvanie na tova naselenie so vekovi. A, taa prokleta Grtska drzhava vo period od 24 godini klade raka na nekoi takvi imoti. Taa ne go praveshe tova samo shto mu se padina da go usvoe ami i poveketo beshe za teror na Makedonskoto naselenie. Isto taka tie sakae da ne istrebat od selata na takov nachin, i kusho uspe ne istrebi nas i go naseli mestoto so nino

naselenie vlasi.

BORBITE POMEGU SELANITE BAPCHORENII GRTSKATA VLADA

Oshte vo mesets Februari I936 godina, drzhavnoto oddelenie na shumarstvoto vo grad Kostur spored ninite "Bespravnill zakoni ia prodadot Btbchorskata planina na eden Trgovets taka narecchen na imeto Georgi Dedov, i choveko imaiki pravata so dokumenti se prigotvil za da sechi drvata vo na'shata planina i si. donese argati. Vo mesets Mai eden den se vidoe lugie da dvizhat vo mestoto koe si go vikame Else a tie bea argatite na Georgi Dedov, i veke zapochnae da si pravat kolibi da se okupiraat za godini oti Bapchorskata planina ka sho kazame pogore ne beshe mala posho nashio sinor pogolemina ne go imashe nekoe drugo selo od okolnite sela.

Koga se vide deka vo Else stignaa eglenari i ke ia sechat planinata selanite oidoa kai selskite poliatsi i im rekoa da odat vo Else i da gi predupredat kumurzhite da si odat nazad od kade doidoia oti selskata opshtina ne pozvoluva da se sechi nashata planina. No naprotiv tie argati imaiki tseli prava od nivniot trgovets i so silata na Grchkata vlada ne gi slushaa nikoi shto govorat i zapochnaa da go sechat drvieto. Togai selanite na chelo so opshtionskiot kmet Sotir Grozovski i opshtinskata uprava se sobraa na sred selo so bienie na selskite kambani i zemaa edno reshenie da se borat protiv tova elementarno nepravo makar i da gi struvalo i koi znae shto, mozhi duri i samiot zhivot. Koga se sobra tseloto selo na sredselo i koga mu se istakna rabotata shto Grchkata vlada klade niet da ni ia sechi nashata krasiva i uredna planina togai stana edna golema nezgodnost. Edni vikaa da odime i da mu gi skrshime glavite, drugi vikaa shto ke se borime do smirt i nema da mu dozvolime na tie kuchinia da ni ia sechat nashata planina. Drugi vikaa more ke gi otepame na mesto, i taka golem sh'um se digna pomegu site. Togash kmetot vikna: da bidi teshina i reche na miren nachin: "Selani znam shto na tselite ova neshto ni e krivo, poshto ova ne stanalo na nasheto selo nikoipat pa i nitu go chekame ova da bidi, ama eto doide vreme i ni se sluchi sega vo nasheto vreme. Ama ne bidva i taka. Nie ne mozhi da se borime so edna drzhava. Tuku nie treba da izberime nekolku lugie (Komisia) i da se opitame vo Kosturi, vo Lerint a mozhi kene donest redot i ponatamull. Ama selanite se pokazae ne istrplivi oti nemozhea da gi slushat eglanarskite boltii da klukat od karshi seloto i da sechat vo sopstvenoto imanie. Tamo deka sve do togai se macbele da gi gledat i gi rastat korite isto kako maikata shto gi gleda svoite detsa. Shumata od taa planina ni sluzheshe za odgleduvanie na edroto i maloto zhivo imanie. Edna

sutrina zazvonie selskite kambani i selanite se sobraa na sred selo da zevat reshenie kako i shto mozhat da storat za da gi izgo4at eglenarite

od selskata planina. Se podigna voproso i viknae nekoi stari zheni: "Ako odite vie mazhite ke stani rabotata pogolema mozhi da se udrite i ke ve zatvorat, pa i sega e rabotno vreme. Tuku nie zhenite ke gi izgomime i nema shto da ni pravat oti nie sme zheni i ke mu dokazhime na tie Tsarni, chia planina sechat". Na toi nachin se sobrae stari i mladi, 82 zheni Bapchorenki i trgnae da odat na pravo za Else i tachno tamo deka sechea eglenarite. Koga stignaa na mestoto deka eglenarite si gi imae napraveno kolibite bez da mu zeme vreme na nashite reshitelni Bapchorki, pochnae da rushat, (kutkat)rasipvaat kolibite, frlaat plachki, turvaat bezmilosno i vikaat: "Begaite od tuka bre od deka doidote. Ste doshle da ni rasturate nashite zhivoti. Begaite oti pulite shto ve cheka i sekoia edna drzhi po edno lastogarka vo ratsill. Sega nastava golema ne zgodnos selskite zheni doshle da gorat eglenarite poshto mu se seche planinata, a pa na eglenari te mu se rasipa rabotata poshto tie se kladeni da rabotat od trgovetsot Dedov. Zhenite vikaat begaite'vie od tuka pa nie ke se raspravame so vashite gospodari. Nie ke vodime delo za ova nashe vrednos nema da go dadime. Po nekoi nachin dopadvat kato po lovanie astonomiata od Vishini i nekoi si shumski oficer po imeto Maimunov, vidvat shto tselata brkotia shto stava pomegu selskite zheni i trgovtskite argati. Togash tie pushvat aber i na Konomlatskata astinomia, koi pristignvat na mestoto shto si go vikame llovo Gnoishte i se usiluvaat militsiite i togai pochvat so losho da gi nakarat zhenite da begat i da gi ostavat trgovtskite argati na airo, Ama zhenite ne begat i ne se plashea oti bea poveke na broi. Togash militsaitsite posegvaat so boi da gi isterat zhenite. Digaat pushkite i blat so kondatsite ama zhenite vo toa vreme upotrebvat ninoto oruzhie, digaat lastagarkite i na prviot militsaets shto krena boi, edna lastagarka po glavata, i na drug ushte edna. Ka vidoe militsaitsite shto nishto ne prave so losho, togai izmislie edna dosta itra misla i gi opitae zhenite dali tie sakat da odat da praVat poplak vo Kostur na Grstskiot nachalnik (Eparhoto) i toi, mozhel da mu pomogni. Togai zhenite edinodushno vikat: "Sme gotovi za deka sakate samo da ne ni sechite planinata. Ne samo vo Kostur ami i pri ministero vo Atina ke odime ako stani nuzhdall. Na toi nachin se izmamie zhenite i trgnae po pato za Kostur zaedno so Vishenskite i Konomlaskite militsai. Pominvat po seloto Vishini koe selo e na pato za Kostur. Tuka itrite Grtsi pushvat aber po telephonot na Kosturskata militsia da doidat na pomosh poshto nosat tolku golema cheta zheni od selo Bapchor i se oruzhani so lastagarki. Vo toi sluchai Kosturskata militsia se pushvat na pomosh po pat za Vishini i se sretnuvat na Setomskio sinor nekoi dva saati pat oshte za Kostur. Kosturskiot militsaiski glavatar nachin (ipomirarhos) dava zapoved da zastanat i gi

trgnuva na strana nekoi od Vishenskata militsia, progovorie neshto skrishno i togash se svrtva kade selanite i im vika:
"Ne e potrebno da doite tolku mnogu pri nashio (Eparho) gradonachalnik, tuku samo 7 zheni ke bidite dostall. Vo toa vreme pristignuvaat od seloto Bapchor I3 dushi, mladi detsa Bapchoreni i tie obruzhani so stapovi. Ovi mladeshi koga zvee aber shto zhenite trgnae za Kostur, odma go zvee pato za Kostur i so golema brzina da gi stignat zhenite i da mu kazhat da ne odat za Kostur, ama za zhalost ne pristignaa pogore na pato a vo toa vreme beshe gi odbrale 7-te zheni i taka samo eden od mazhite vikna shto ne treba da gi ostavime samo zhenite i toi beshe na imeto lovan Kochov. Officerot togash mu reche: "Shtom sakash mozhesh i ti da doidish i lovan Kochov oide zaedno so thenite. So odenieto vo gradot Kostur edna od zhenite Ristana Trendova pobegna na strana i kurtuli poshto nekoi si mu kazha shto ke odat na pravo vo zatvor. Ostanatite shest zheni bea uapseni odma, a tie bea slednite iminia.

I. lovanitsa Molaebova
2. Tanasitsa Kocheva
3. Tomevitsa Belcheva
4. Numevitsa Giurevska
5. Mitrevitsa Endriova
6. Tanasitsa Steriova

Podlaganite zheni od itrite Grtski militsai vo mesto da gi odnesat pri kosturskiot gradonachalnik (Epa rhoto) mni gi zatvorie odma so odenieto vo Kosturskiot zatvor i tamo lezhee I4 dena do kato se presudat. Drugiot den pristignal od seloto Kmeto Bapchorski, Sotir Grozovski i nekoi drugi od roditelite na zatvorenite zheni. Tie bea vrnati nazad i ne gi primvaa da pravat nekoi poplak. Samiot kmet b@she uapsen zaedno so zhenite a prichinata beshe shto toi samiot gi organiziral zhenite. Taka i na sudot beshe obvinet Sotir kako za organizator protiv vlasta koe delo izleze posle tri mesetsi. Podolu raspravame kako samite nini militsai si prepadnae na deloto vo mesets August po prechina beshe tolku vazhno delo otidome golem broi Bapchortsi a i od samiot grad Kostur na sudelishteto salata beshe prepolnata od tie koi imaa interest da slushat. Koga doide saato i se otvori deloto naiprvin go viknae obvinitelo da kazhi sho ima da bara Georgi Dedov, toi se ispravi pred sudiata i si iskaza ninite poplatsi shto selanite mu nanesoa golema shteta, i se takvi loshi lugie shto otidoe i zapochnae da mu gi isturvat kolibite na negovite argati a ne tolku mazhite od kolku zhenite shto se obidoe so stapovi da mu gi krshat glavite ne samo na argatite tuku i na militsaitsite, drzhavnite lugie. Koga se vikna kmeto i go ispitaa dali toi samio gi organizira zhenite da odat i da gi terat.eglenarite toi odgovori:"Ne! Nie so tselite drugi od opshtinskiot odbor se obidome da gi zastanime zhenite da ne odat, ama

tie ne se sprevae poshto tie samite znae shto ia cheka nashata planina. A toa e kako zalako shto ni go zeve od ustata na nas i nashite detsa shto gi rastime". Na istiot nachin odgovorie i drugite od upravniot odbor na opshtinata shto nie so taia planina zhivime i so taia planina zhiveele dosega nashite stari pokolenia od vremeto koga se naseli tova selo ne stanalo drugi pat takvo losho vo minatoto vreme. Posle tova sudiata gi vikna dvata od militsaitsite koi bea na mestoto tamo deka selskite zheni nanesoa nekoi vredi na samite argati i mu gi rasipae kolibite. A tova se razbira shto se chekashe sve pogolemo napaddenie za protiv selanite. Prvo se vikna militsaetso po imeto Horofilakos Popovski, i sudiata go opita: "Shto ke ni kazhesh ti shto vide vo taia karanitsa Pomegu selanite i-eglenarite?" Toi zapochna da raskazhva: "Ka tie bea organizirani i doideni tamo ne samo shto napadnale eglenarite ami se navrtia i na nas shto sme drzhavni lugie i pochnae so stapovite da blat po nas. Mene mi ia kutnae kapata i ia izgazie. Tie stapnae na nashata koronall. Togash sudiata go opita: "Ti vide li so tvoite ochi kola zhena stapna na kapata so koronata?" Toi reche: "Ne, ias ne vidu koi ia gazeshe ama koga ia naidu kapata beshe mnogu izgazenall. Sudiata go opita pak: "Ti kaza sho tie se organizirae i sho ti gi vide via seiani. na kakov ezik govorea?" Toi odgovori: "Vurgarikall a tova znachi Balgarski. Toi toa go reche bez da se misli sho vo toa vreme ni beshe zabraneto nashio maichin iezik i sho samio toi ne znaeshe tolku Vurgarika. Sudiata se zatsrveni malu i go opita dali ti. si Makedonets i znaesh Makedonski ezik eli si chist Grk. Togai Grtskio politsai se zamisli malu posho ne beshe chekal takov opit. A sudiata opet go opita i reche kazhi nese plashi? Deka se nauchi Vurgarika. I togai politsao uplashen mu odgovori Gospodin Sudia ias sum naistina Grk ama razbervam malu Makedonski. Sudiata na novo go opita dali toi e sigoren sho tia lugie govorea sto po sto i politsao reche da razberam ama sudiata ne ostana blagodaren so tova i mu zapoveda da sedni. Posle toa toi go vikna ftoriot politsaets. Negovoto ime mu beshe Gospodin Vasilov, i sudiata go opita: "Sho ke ni kazhish Gospodin Vasilov sho vide ti na taia kavga?" Ovoi politsaets zapochna da napada oshche poveke poshcho beshe udren po ramoto so lastagarka i vo tova vreme boleduvashe. Kaza sho toi gi poznaval sho poveke od selanite Bapchoreni i tie se mnogu loshi lugie i deka kolku se loshi mazhite oshte poveke se loshi zhenite. Misleiki shto vo toa Vreme nemozheshe da ia mrda rakata poshto go udri edna od zhenite amA toi isto taka ne ia vide kola zhena beshe oti ia docheka lastagarkata od odzadi. Sudiata mu poftori opito ama toi isto si predlzhi so napad shto tie bile organizirani i shto se komiti i shto mnogu gi pizmat Grtsite. Sudiata opet go opita slednoto kazhimi Gospodin Vasilov daii via i dvata so Gospodin Popovski bete zaedno prez tselo tova vreme vo taia karanitsa? Da Gospodin Sudia berne i vo seloto i koga tia se

organiziraia nia gi alushame so Gospodin Popovski pres tseloto vreme beme zaedno. Sudiata? "Pokakov ezik govorea selanite pres tselo tova vrme.". Odgovor: "Bez mnogu mislenie (Elinika) po Grtskill. Togash Sudiata gi povika i dvata Politsai da doidat pred nego i gi opitva "i dvata! koi odvas dvata nekoi veli laga ama neznam koi. Posho edenio kazhva sho tia selanite govorea Makedonski a drugio veli shto tia govorea Grtski. Na toi nachin i dvata lazhite i kee po dobro da izlezite nadvor". I togai narodo vo selata se zasmea i stana vreva. Po na taka Sudiata prodlzhi so advukatite i go vikna advokato shto beshe od strana na trgovetsot Gospodin Giatov. Ovoi advokat ka stori kletva i zapochna so golemo napadenie. So prvin reche shto Bapchoreni se divi lugie i taka losho gi napadnae argatite na trgovetsot bez zakoneno i donesoe golema zaguba na chovekot, i reche deka treba da odgovorat za toa. Ponataka toi reche oti nie tselite selani-@ da imame vrska so nashite rodaini vo Amerika koi mazhi tamo da se pisani vo golema organizatsia i se zapisani vo Komitluko i rabotat protiv nashata vlada Zatoa ovie zheni krenale stapovite i da odat da blat mirnite argati."Mislish ti Gospodin Sudia aku ovie zheni nemat takva sila od Amerika ke mozhat sami zheni dase organizirat i da krevat takvo vostanie. Ami tie dobivaat takvi naredbi od ninite mazhi koi tselite se komite i digat vostania na sekade. Isto taka mu pushvat parichna suma za da pravat propaganda protiv nashata vlada i da ia donesat Bulgaria, a inache tie se takvi prosti selanki shto ne mozhat da donesat takvi aktaii". Voi advokat napadna mnogu selanite. Otkako svrshi prviot advokat toi sedna i sudiata go vikna ftoriot advokat na trgovetsot koi se vikashe Gospodin Giokov. Ovoi advokat malu poinaku. Kakvi se drzhavnite zakoni i shto ni edno selo ne treba da diktira posebno i da rushi drzhavni zakoni. Kako primer sekoe edno drvo shto se rodva vo planinata si padva na drzhavata. Osven ovoshnite drvia koi mozhat da se shtitat kako sopstveni na selanite, a osobeno edna planina kato Bapchorskata nema ni duma da stava shto e drzhavna. I na kraio kaza shto via selani treba tselite da se zatvorat i se zanesat vo sredozemnite ostrovi, a naipoveke od tseli treba .Kmeto da zeva barem 3 godini zatvor poshto toi e naigolemata prichina da donest via trevogi bez da se opita od okoliskite sill na nashite vlasti. Na kraio gi povikaa i selskite advokati koi na broi bea tri. Prvo shto se vikna beshe Gospodin Papageorgiov voi selski advokat zapochna da gi brani selanite shto toi poveketo gi poznaval poshto imal pominato dosta vreme vo seloto Konomlati shto e blizu do Bapchor i shto ne se tolku krivo postapile kolku shto gi napadna Gospodinot Giatov i Gospodinot Giokov. Isto taka reche shto nemaa pravo da odat i da blat na trgovskite argati. "Na primer, Gospodin Sudia, ako ias doida na tvoiata kukia, i ti recha da begash i shto e moiao.akvi aktsii ke zevash ti sproti mene na eden takov sluchai koi se sluchi i so selanite Bapchoreni?!! So tie zborovi.zavrsbi prviot advokat i na ftoriot mu se dade dumata

koi se vikashe A-Saiatchiev. Toi pochna so zakonite koi gi prekarva drzhavata i shto posega na sopstvenite imoti na selanite, kako sluchkata so seloto Bapchor. Selo koe zhiveelo na tova mesto so vekovi i nikogash nikoia drzhava ne go napravila tova. la sekle planinata i porano eglenari ama parite odea vo selskata kasa. Tova selo se namerva vo takvo mesto planinsko i zhivi samo so zhivo imanie i ako ne e bilo tova ne bi se narastilo tolku golemo selo vo Kosturska okolia. I deka vo takvo planinsko mesto tamo gore na Vicho pa i so taa planina si zhiveat lugieto ako nemat i tova nemozhelo tova tolku naselenie da se prepitava. Mu se dade dumata i na tretio advokat po ime Gospodin Kole Alexov. Ovoi advokat vo vremeto na prvata svetovna voina beshe uchitel vo nasheto selo koi ucheshe na Grtski po deniata, a vecherata gi ucheshe vozrasnite detsa na Frantsuski ezik, i taka po toi nachin nie Bapchoreni si go vikame toi uchitel Frenskio, daskal. Poradi tova na Kole Alexov mu beshe poznat zhivoto na tie selani ka i so shto se zanimavae Bapchoreni leto i zima sho mu beshe borbatata za zhivot. Toi prvin posaka pravo od sudiata da se povika i mu se dade dumata choveko shto se vikashe Ilia Sharvanov, kato svidetel koi vo toa vreme beshe vo istoto selo uchitel. Ilia Sharvanovl rodon od selo Eleovo po narodnost arnautin se ispravi pred sudiata se zakolna i pochna sudiata da opitva kato svidetel toi shto ke kazhi. Svidetelot zapochna so golema gordost da kazhva shto tie selani koi gi pulite tuka ne se vinovni za greshkata shto stana poshto tie odea da si go zapazat ninio imot. A shto napadvat drugite advokati kato da ima nekoi organizatsia i da se komiti tova ne e tochno. "Eve veke 3 godini ka ias sum uchitel tamo ias nemam videno oshche takvo dvizhenie eli protiv kmetot Sotir Grozovski toi istio i so site drugi od opshtinskiot komitet otidoe da gi zaprat selanite da ne odat da rushat na eglenarskite argati koi i ias gi pule pred moite ochi. Ama tie bea mnogu poveke i taka ne se mozheshe da se zaprat, poshto argatite koga sechee baltite se slushae bideiki se blizu i na karshi od seloto. Oti bea mnogu na blizu i se slushae sekoi den i svekoi mozhi da se zadivi na takov sluchaill. Potoa advokatot Alexov, predlozhi vo odgovor na advokatot Giatov koi naimnogu gi napadna selanite i selskite zheni Bapchorki shto ne mozhat i ne znaiat sami tie da zevat takvi reshenia i shto se prosti selanki ne sposobni i ne mozhni. Na tova odgore zapochna Alexov, i vikna: "Sakam da stani Gospodin Giatov, i da mi odgovori na vie voprosi, ako toi samiot pritezhava eden imot od dedo i pre-dedovtsi. Ako nekoi odi i mu go rasipva dali Gospodin Giatov, ke sedi i ke puli so skrsteni ratsi, ili pak ke treba da e mnogu skoluvan za da zeva aktsia da si ia brani ninata sopstvenost,. I da mi odgovori Gospodin Giatov, dali toi samiot mozhi da napravi shto mozhi da napravi edna Bapchorska zhena. Eve i ias ke vi kazha shto pravi sekoia Bapchorska zhena. Taa stava rano vo I2 saato vo polunoshti i natovarva dobitokot so drva koi drva treba da bidat sobrani od prviot

den vo taa ista planina shto ia sechat argatite na trgovetsot Dedov, zapalvat edna vrzina slama kola mu sluzhi za osvetlenie po pato za Kostur. Zevat vo 'ratsite edna boltichka za da se branat od divite zverovi preku planini i preku reki patuvat za 5 saati i gi osunva tuka vo grado vo tova vreme koga nie oshte spieme vo iorganite. I da gi prodadi drvata za da zeva malku pari. Pari so koi kupve neshto za da gi narani malite siratsi koi tatkovite ostanale vo Aziatskata voina. I ia chekat maikata na pato nadvor od seloto so netrpenie za da vidat shto nosi nivnata ispostanata maika. Na tie bedni familii samo tova mu e proizvodo. Na shto drugo da chekat? Da ne govora poveke poshto go poznavam tseloto zhiveatchko polozhenie na tova selo oti ias imam praveno tamo vo istoto selo za 2 godini uchitel i dosta mi e poznato kako zhiveat tie selani. Zatova shto Gospodin Giatov, govori i napadva selanite poshto ne mu e poznat selskiot zhivot i veli shto tie selani ne mislet nishto drugo osven Komitlok. Neka Gospodin Giatov, da mi dokazhi so dokumenti a ne samo da napadva naselenieto. Nie samite ke treba da se zasramime malull. Natakov nachin sudiata se soveti so rugite okolu nego i toi reche poslednoto shto sudot nemozhi da doidi do zakliuchenie i deloto zavrshi bez da ima nekoi drug! zatvori so pomoshta na Svedokot, selskiot uchitel, Ilia Sharvanov, podkrepata na selskiot advokat Alexov, i lazhnite svedenia na dvata militsai, koi samite se prepadnae poshto odea da napadnat selanite za Vurgari nashio selski Kmet ke beshe nakazhen za Inpirator i da lezhi ne pomalu od 3 godini zatvori Sonarodnikot Sotir Grozovski isto taka i tuka vo stranstvo ne ostava so skrsteni ratsi. Toi se namestvashe i zevashe aktivnost na svekoia posaka deka se barashe nekoia pomosh za Makedonskoto dvizhenie. Toi beshe eden od prvite shto zevashe mesto vo dvizhenieto.

POSTVETENA NA EGEISAK DONIA

Mila maiko Egeichanko
Shto ti taka se povila
Ratsi nozi si zavila
Ochi, ushi tsela glava?
I se pravish da ne gledash
Da ne gledash da ne slushash
Vikovite po patishta
Po drumishta i pazarishta
Pisalishta i po visoki sudelishta
Chuzhi narod da reshava
Da reshava ka go volia
Sve protivo tvoita volia

M. DELIANOV.

ZHALNATA MAIKA

Veter po pole Moi detsa mill
Zima golema Neka bog natvas
Svekoi se krie Se sladosno smili
Vo doma da ide Ni lebets imam
Ot kraio selo Ni iskra ogan
Kashtulka mala Sho davi stopla
Tamo e maika Hrana vo rano
losh ne zaspala Osuna veke
Gleda gi gleda Detsata stavat
Drobnata cheled Svekoe se vrti
Gleda gi gleda Okolu maika
Pa posle plache Mamo le mamo
Na gradi klava la stani maino
Malko sirache A na mama
I mu naredva Studence chelo
Zhalno pechalno Popo ischeto
Spate spokoino Grobno opelo

M. DELIANOV.

STRADANIATA NA SELOTO BAPCHOR I TRAGICHNATA SMRT NA JANA ENDRIOVA

STRADANIATA NA SELOTO BAPCHOR I TRAGICHNATA SMRT NA TETA IANA ENDRIOVA

Pishi Sotir Grozovski.

Dragi soselani Bapchortsi greota ke bid! i pogreshno ako pripusnime i ne spomenime za tragichnata sluchka vo I9I3 godina sho stana vo nasheto selo Bapchor. Koga Grtskite band! rashirie po nashite sela da nasevat strah i teror po nevinnoto Makedonsko naselenie Zaplahata beshe golema ubivaiki po vidni litsa so teshki boiovi, prebivani-do smrt na zverski nachin i tova na otkrito mesto na strede selo pred publikata. A nai golemata vina beshe posho bile Bolgari i oshte za edna po golema greshka i smeshna starite chovetsi nosea na glavite na mesto kapa (shapka) isto kako mnogu ot Slavianskite pleminia sho nosat, a tova bila Bolgarska nosia a ne Grtska. Vo tova vreme ias be malko dete i pomna ubavo koga moio pokoini tatko si doide doma eden den so isparana shapka i tsrn prebien ot nekoi Grtski oficer za shto da nosi Bolgarska shapka a ne Grtska (kapela).

Pokoinio mi tatko protestiral sho taia shapka ia kupil vo grado Kostur, a ne vo Bolgaria i tamo Kostureni nosat poveke shapki ot kapeli, ama tova beshe sve na prazno toi ne sakal da chue nikakvo upravdanie isto taka i drugi starts! imae zlopoluka da bidat nabieni za istoto neschcho kato primer dedo Nume Stovrevski, dedo Vasil Kuluveov, dedo Kosta Nikolovski, striko Georgi Grozovski i mnogu drugi. Apa za nekoi koi mu bea ot ninata klika so sve shapki duri vo grobo gi kiadoe i nikomu nishscho kako dedo Risto Dimirov (Doiko) dedo Risto Simizhiov. A vo grado Kostur tselite Grtski zheni nosea i shapki i Turski tecdvi, isto i po vlashkite sela no ne gi boravea duri gi navivae so pletenkite-ot kosata na okolu z,a moda da pokazhat. Dragi soselani Bapchortsi nia po starite gi pomnime via neseha i sme ochevidni svedotsi na vova koe vigo spomenvame navas na po mladoto pokolenie koe malku znae ot minaloto. A nia starite se chustuvame kato da nie dolzhnost da go obiavime na po mladata generatsia aku vo sluchai da si barat tatkovnina eden den damue poznata istoriata ot minatoto na tova nino staro naselenie. Za da ne bidat so prazni ratsi kato spomena po gore Grtskite teroristichki bandi koi vrluvae po tselata severe zapadna Makedonia osobeno Lerinska i Kosturska okolia nechovshki go machea naselenieto a nasheto osobeno selo Bapchor imashe po golema nestrekia po sho beshe po na brzo posetuvano ot takvi zlonamemi banditi so strashni pogledi i oruzhani do zabi.

Eden den pres godinata I9I3 go poseti nasheto selo zhelatino kopetan Andon zaedno so 20 dushi banda i kondisae na stred selo i zapovedi pretugero da gi svika tselite selani da doidat prinego, beshe letno

vreme na den lanovden. Na toi den zhenite stavat rano vo zorata i ode po megdeno da sobere lanovo tsveke koe e prochuto za golemio aromatski meris si go donesvat doma vo kukiata si go klavat vo cheshi vo voda na penzherite na masata na buareto eli deka i da bilo samo tamo deka da muse godi za da zeva kukiata tova osobeno lanovo merizmo. Maikata ot kukiate prigotuvva topla voda i si klava vo vodata lanovo tsveke so kola si gi miat glavite so istata voda za zdravie na snagata, tova go pravea tselite koiku ke bea vo kukiata tsela familia, a osobeno mladite devoiki si klavae na kosite poedno granche tsveke se nakischuvae ubavo i si gi zevae stomnite odea da naleat studena ladna voda ot chezmata ot giurevets eli ot kladenetso. Maikite si gotvea za ruchok koi zelnitsi mesea koi mlechnilsi pravea kiselo mleko potkvas i presno sirenie koga se klavashe sofrata se chekashe nai stario domakin da pochni i da dadi blagoslov. So parolata da si napravi krst. Posle da izmolitva za mnogu godini zdravie i zhivot dobar bereket dobar kasmet dane so chuva vo familiata ot svekoe losho i se zapochuvashe da se iadi tselite radosni.. posle ruchoko starite si ostavae po do. ma a mladite si odea svekoi koi deka sakashe detsata i devoikite po mladeshkite sobrania se igrae ora se peea pesni narodni i diskusiraiki razni mladeshki problemi za zhenidbi armasi koi sho ima proment ubavi deno si go pominvae veselo dur na vecherata do kaga ke izvikvashe starata maika za vechera. Taia godina bratia i sestri Bapchortsi toi praznik na lanovoto tsveke nese praznuva kako i po prvite godini, okolu dva saato po ruchok kuchiniata vo seloto pochnae da lae strashno isto taka kaku po voltsi da doshle vo selo, i vo tova vreme golemata kambana zapochna da zvoni silno i nervozno dade znak za trevoga. Tseloto naselenie koi deka se namirashe trchat da se priberat doma i opitvase eden so drugi sho ima vo selo sho ke stani. Isplasheni sake da nauche neshcho sho ke stani vo selo a nikoi ne znae sho da kazhi. Strina Georgitsa Grozovska uplashena doide vo nashata kukia da opitva moio pokoini tatko i da mu istolkuva eden son sho go videla predi ne kola vechera. A pokoini moi tatko kato ia vide strina dae tolku uplashena i toi se podzamisli kako dase uplashi i toi samio zapochna da go opitva i mu veli sho ima mod Georgitse sho pati tolku sho si uplashena. Zapochna strina Georgitsa da pasprava i veli deveru ias sho vidu eden son mnogu losh son i sakam da mi kazhish na sho ke istechi, ti si bozhoven chovek i ti belki znaesh sho mozhi da se sluchi? E kazhi sho vide kakov son, zapochna strina da rasprava eto sho vidu, eden volk so dolama oblechen i so krluk vo ratsite so dvaese drugi zaetsi sonego so chalmi prevrzani tseli i edna lisitsa sonego so venets na glavata doidoe pravo na stret selo i zapoohnae oro da igrat, strina zastana da govori. Togai tatko mu veli setne sho stana kazhvai, a bre deveru mie stra dati kazhvam toku keti kazha. Nia zhenite sobrani na okolu pesni peeme tia da igrat i pa prekina da govori, togai maika mi se iavi i ia opita koi bea tia zheni kakva pesna peete kakvi bea

lafovite ne pomnish. I pa predolzhi strina Georgitsa da kazhva eto pesnata beshe vaia:-

Izlezi lano mori
Chudo da vidish
Chudo da vidish
lano mori
Chudo golemo
lano mori
Volk so dolama
Volk so dolama
lano mori
Zaek so chalma
Zaek so chalma
lano mori
Lisitsa so venets

Togai tatkomi uzna shoe e mnogu seriozna rabotata so sono koi go vishla strina i ia sovetva strina da odi vo dedo Kocho Ognenov a toi e znaen chovek i keti obiasni za sve sho mozhi da se sluchi toi gi tolkuva. Togai ias kato malo dete ia zamoli strina da oda sonea i taia me fati za raka i otidome vo dedo Kocho Ognenov koi go naidome da si sedi pred kukiata dedo Kocho ka ia vide strina Georgitsa sia klade rakata nad ochite i ia ispuli ubavo i toi samio useti sho e uplashena i ni vikna da odime doma i ni reche sednite mu dade malu kurash na strina Georgitsa i mu veli da ne se plashi samo kazhi mori Georgitse sho ima sho stava. Strina Georgitsa zapochna da pasprava isto kako i na tatko za sono sho go vide predi nekoi den. Dedo Kocho se pomisli malu sia navedi glavata za nekoia minuta i pa sia digna i mu veli na strina Georgitsa kete opitam Georgitse dali ti pomnish na kakov nachin zavrshi sono. A bre dedo Kocho sono zavrshi mnogu strashno, toi volko so dolamata kusho igrashe i se spusna vo zhenite i fati edna zhena ia zavleche onaka isto kako nekoi volk ku da kreni nekoia oftsa i ias se uplashi i se razbudi, i ne pomna poveke. I togai dedo Kocho oshte ednash mu dade malu kurash na strina mu veli ne se plashi sono istina nee dobar mu veli ama za tebe ne znachi nishto i aku stani neshto mozhi da se doidi do seloto posho beshe na stred selo, no ti sedisi doma i ne izlegvai na stred selo pa ne ti treba da kazhvash sho ti reku ias bidi mirna i tovae. Dedo Kocho beshe eden zamanski chovek mnogu poshten umen predvidliv toi na svekogo mozheshe da go podsoveti koi odeshe prinego i negovite soveti bea poveketo uspeshni posho toi imashe mnogu prirodna darba mozheshe da predskazva za vremeto koga ke zavrni eli dali ke bidi teshka zimata da mu kazhi na ofcharite da si kladat poveke rana za imanieto za oftsite.

Toi predvide i kaza sho Turtsite ke izbegat ot nashata zemia, ama tia sho ke doidat ke bidat po loshi ot Turtsite i mozhi dip ke ne isterat ot nashata zemia i tova nia go pulime nia sega so nashite ochi. Dedo Kocho beshe po natura dosta golem visok chovek okolu dve metra mereshe i zdravosloven toi ne znaeshe da pomni nekakva bolest i toi dozhive poveke ot sto godini vo mnogu dlaboka starost koga dedo Kocho se pomina na tselite gi nazhali do deka imashe zhiva dusha vo seloto za dedo Kocho. Tseloto selo se sobrae da go p@vodat dedo Kocho do grobnata mu vrata i kambanata bieshe ne prestanno isto kako da beshe nai prosvetena dusha i svekoi reche vechnamu pamet. Isto taka dedo Kocho go predvide sono na strina Georgitsa Grozovska. Sho ke mozhi da stani losho vo seloto i se pomisli sho da pravi pri kogo da odi dase poplachi vo seloto nemashe mnogu svesni lugie ne ostanae takvo losho vreme doide vo seloto samo starite ostanae zhenite i detsata svesnite lugie otidoe po chuzhinite koi po nadvor po raboti po megdeno na poleto a vremeto se kusi izleze nadvor pred kukiata sedna pod slivata na stischeto sia glavata so dvete ratsi se pomisli malu i zve edno reshenie da odi pri dedo Risto Zhuriov (Rashaiko) da se podsovetva sonego oti i toi beshe dosta predvidliv, stava prostu dedo Kocho i se dokrepi na stapcheto pa se opuli na karshi kade kukiata na dedo Risto Zhuriov kola kukia beshe na drumo i vo tova vreme eto tigo stigna selskio pretuger Petre Palasin da izvika na karshi seloto da iziavi na selanite kola zapoved dobil ot nekakov Grtski oficer dedo Petre izvika so golem glas. Slushaite selo selani doide vo selo eden Grtski golemets i toi ve saka tseli da doidite na stred selo neshto ke kazbva, a koi ne ke doidi ke bidi teshko nakazan. Vo tova vreme dedo Kocho se razumi sho sluchaio nema dae mnogu dobar. Ami odma toi kinisa da odi kade dedo Risto (Rashaiko). Koga stigna dedo Kocho vo kukiata na dedo Risto Zhuriov ropna na vrata izlegva kerkata na dedo Risto Stoianka. Pomozhi bog dalt gospo dobro dedo Kocho povelete. A mori domae tatkoti. Domae dedo Kocho doma e povelite vlezite doma. Vlegva doma dedo Kocho go gleda dedo Risto sednat pokrai ognishcheto krstichki so broinitsite vo ratsi. E bre Kocho dobro doide poveli sedni ka odite sho ima sho nema, ti ka mise pulish kako mnogu dasi nervozen. Sigorno ti keda vide neshcho na zvezdite i mislish ke bidi losho. Sedni da poprikazhvame pa setne ke mua mistime sho ke stani. Zapochva dedo Kocho so via lafovi, a bre Risto nema mnogu vreme za sedenie ami aide da sedna za malu dali ti nego schu pretugero sho izvika da se soberime tselo selo na stred selo isho imalo nekoi Grtski golemets i saka da ne vidi rabotata ne mise pull dae mnogu dobra tia kuchinia ne nekane za arno ami za losho ke ubie nekoi chovek i ias sum sigoren na tova toku kazhvai neshcho sho da hapravime nekoi stresvo deka da odime da se zhalame aku ti teknuva natebe belki poti sechi umo. Togai dedo Risto se uveri sho rabotata e seriozna i se podzamisli malu po dalboko i veli samo edno spasenie ke

mozhime da naidime aku nia odime pri popo Kosta i toi e mnogu priatel so Piskupo vo Kostur i toi da mozhi da ni pomozhi neshcho a drugo spasenie nema nemozha da izmisla. Ami aku e taka veli dedo Kocho aide i da ne gubime vreme da odime po brgu da ia prestignime rabotata poso vreme. Kinisae i dvata starts! polozhenie da spasvat, da odat pri dedo popo Kosta, za da odat kade popo ke trebashe da pominat pokrai stred selo ami se reshie i kinisae po pato pod stovrevskata kukia na chacho pokrai chezmata shutka unaka pod shopovite koga stignae kade Markovskata kukia pod zastanae malu i se nakazae ot kiosho da vide dali ima lugie na stred selo nemashe oshche ami, oshche ne bea doideni - samo Grtskata banda so glavataro sednati pred dukiano i so zakrvaveni ochi da pule na levo na desno. Dedo Risto mu veli na dedo Kocho vrvi napre i nese puli na desno ami trgasi pravo onaka dur da pominime i si vrve dvata stari poleka misleiki kaku da ne znae nishcho pokrai stred selo. Arno ama toi volko koi beshe oblechen vo dolama odma gi vide dvata stari i mu stori znak na eden ot voinitsite da odi da gi vrni i dvata stari naza i da gi donesi prinego voiniko se fturi udolu preku stiso kaku zaek i mu go fati pato i vika (piso) naza odite tamo pri kapidano. Dedo Kocho opitva sho veli bre Risto. Dedo Risto odgovora ami znam bre Koeho kazhimi dati kazha Kocho, i ias ne znam. Toi po Grtski ni govori na sigor, voiniko gi vrna naza dvata stari i gi zavede pred kapidano i tamo zastanae i sia cheke kakva ke bidi sudbinata vo tova vreme zapochnae da se bere i drugite selani na stred selo nagrupi zheni detsa i po nekoi mazh po sho gi nemashe mnogu vo seloto no pa se sobroe dosta na broi ama uzhaleni uplasheni ka gi pulea tia Grtski banditi so nakrvaveni ochi. Grtskio kapidan ka vide kaku dosta narod se sobra oti dosta golemo selo beshe.

Togai stana prostu kapidano i se pogleda na desno i na levo so dosta seriozen pogled i izvika koi otvas znae da govori Grtski tselite selani molchat nikoi nese obadi so tova toi uzna sho nema Grtsi i si zagovori po sebe tseli se (Vurgari) Bulgari togai toi naredi da se nameri eden prevednik da mu gi prevedva dumite ot Makedonski na Grtski ezik, i izleze edna .zhena kola beshe (taia lisitsata) so venec. Togai naredva kapidano damu kazhe dali ima vo seloto komiti i koi znae da kazhi oti aku se naide i nikoi ne kazhva ke go gorat seloto i koi znae sho drugo ke stava po losho selanite odgovorie so eden glas sho nema takva rabota vo seloto da nese boe. I togai prodlzhi kapidano Andon da govori preku predvshcbiko i dava zapoved na selanite mu vika slushaite somene imam dvaese dushi voinitsi (banditi) i ke spieme tuka vo seloto za vaia vecher ke sakam odvas da se namestat vo dobri kuki i dagi naranite dobro (kota ke avga) tova znachi kokoshka i iaitsa i bureki (zelnik) utre na ranato da poruche ubavo iadenie za po pato tova via ste dolzhni da go napravite posho nie ve oslobodime ot Turtsite. I odma go vikna pretugero i mu zapoveda da gi pomesti po kukite na

konak deka dva deka tri avo teta lana chetiri. Odma pretugero ia izvrshi zapoved ta osche tamo mu naracha po lugieto ot chovek na chovek da si znae sho ke ime na konak za vechera da si prigotvat neshcho specialno koga ke se stemni odma ke mu gi zanesi po doma teta lana Endriova reshitelno izleze da se zhali na Grtskio kapid an sho e siromashka i sho nemozhi da prechekva potolku lugie posho ima golema familia i nemozhi da izdrzhi svekoia nedela po chetiri dushi da rani pa i so mnogu bogata vechera na konak mu veli ke mi se bezdisa tova svekoi den ias ednash nemozha. Kapidan Andon mu stori znak so rakata da odi prinego blizu i vikna zhenata provodehik damu kazhi tochno sho saka da kazhi i koga mu se kaza tova toi strashno se uzveri i presegna ia udri so kamshiko ot kolku sila imashe i ia nareche vurgara (Bulgarka) tova go imae Grtsite na prvo mesto za nai dolnata duma da kazhat oti dasi (Vurgara eli Vurgaros) togai teta lana se izluti i mu veli ti bre kuche ni edno kazhvash sho ne oslobodite otturtsite ami kogae taka koi kene oslobodi odvas gladni kuchinia. Kapidano se uzveri zapochna dae osh po losh ia udri oshche dva tri pati i togai teta lana ot lutini golemi prestigna u go pluna na litseto i go nareche abre kuche besno. A kapidano go krena kamshiko uoshche da bie ama vo toi moment narodo se pushchi na okolu pochnae da se buntuve kerkamu Stasa na teta lana vikna lele mi maiche se fturi kade boravitsata so dve mali dechinia vo ratsite pa vika lele maiko sho ti stori bre kuche bog date ubie kuche gnasno gi ostavi detsata i otide da ia brani maikamu. Dedo Risto Zhuriov vikna i go ispravi stapo ugare i mu vika ustrametese, za tova doidote tuka da biete zhenite ne vie stram. Dedo Kocho i toi vika aku si ti iunak da biesh mazhi a ne zheni i stari babi tova da vie stram na vashata drzhava, striko Stase Dimov i toi fati da go tresi mustako ot lutina i mu se fali aku go naidi nekade ke mugo skini tilo ku na vrapec ama da ne chue. Strina Georgitsa Grozovska kola ne go poslusha dedo Kocho za da ne izlezi nadvor i taia pa doide so drugite zheni i mu se fturi da mu vika Turtsite ne buvae zheni via ste po loshi ot Turtsite stram da vie. lovan Gegov se puli vo nebeto i vika kade Gospo si pravi krst pomilui Gospodi nas taka na visok glas dali ne gledash ot nebesata nashine maki Gospodii. Baba lovanitsa Endriova so furkata vo ratsi kusho predeshe izleze dve krachki napre i odi blizu kade kapidano so Baba Mata zaedno mu se puschie unaka i mu vike abre pusti (kirie) Grtski ia pulish vaia furkata ias i vaia drugata baba Mata nia se imame boreno so sto dushi voinitsi Turtsi i go spasime ot smrta Tanas Popnikolov eto so vaia furka bes pushka. Togai kapidano malu ku da se podzasmea ama i ne mnogu. Ponaka na drugo mesto dedo Risto Kiandov se inati so eden voinik go podigrava velimu hulerata da ve sober! holerata ima kabaet frengo sho ia drzhi zatvorena vo shishe daia pushchi i da ve frkni po glava panuklata i da ve ochuka tseli. Ponaka na drugo mesto dedo Georgi Stoichev vodenicharo karase so eden pushkar duri i na boi doidoe

pushkaro otide damua ze va shapkata ot glavata dedo Georgi ne mua dava se protivi i. dvata trge, toi edenio krai na edna strana drugio na druga strana i dedo Georgi nadeli i ne mua dade. Togai pushkaro zapochna dago turka i da go nosi kade kapidano go trga za palto dedo Georgi ne odi pa mu se protivi i ia krena pateritsata i go tovari ednash po grbo. Vo toi moment kapidano vide i mu svirna na voiniko da zastani mu stori znak so rakata da ode prinego i dvata dedo Georgi Krivenichkum otide dip blizu i mu veli kapidano na Grtski ezik (ti trehi) sho stava eli sho techi. Dedo Georgi znaeiki malu Grtski ne mnogo ama za tamo togai bea dosta i veli (aftos kirie klepsi kapelo) Gospodine voi mia kradi shapkata. Na toi moment se po iavi zhenata provoshchik otide blizu do kapidano i mu veli na mnogu niski glas shepti, za tvoe dobro ostavigo toi chovek neka si bega oti toi mue swat na Popo Kosta i toi e golem priatel i so teksidaro, i so ispekturo ot Kostur koga grede vo selo vonego ode i se mnogu priateli. Togai kapidano odma se premisii i mu zapoveda na voiniko da go ostavi stario Georgi i mu vika (fige) odisi odisi edno mlado dete Risto Endriov i tova izleze nekolku krachki napre i mu vika so krenata rakata na gore za da go vidi po ubavo na kapidano mu veli ias te znam koi si ti veli ti mu si brat na Popo Grigori ot manastiro ne si Grk ti si Makedonets ot selo Strebreni ti govorish Makedonski ti mi udri edna shlapnitsa koga beshe vo seloto Chereshnitsa i na toi nachin Risto go expozira kapidano i sprsna krs kalabalako se fturi eden voinik da go fatva ama na prazno uzbega. Kapidano kuse zaschisa malu i mu padna kamshiko ot ratsite eden voinik se navedi i go sve i pak mugo dade tochno vo tova vreme zafatie da zvonat i dvete kambani nekoi ot selanite otidoe i gi ropnae zada donesat shasharma vo giurlutiata Po setne se nauchi oti sho bea dedo File Delianov, Vasil Kiandov i dedo Mitre Yovkov pitrupite ot tsrkvata. Kapidano Andon vide:serioznosta kola samio toi ia donese po krivo postaplenie i sho kemu stani gorchlivo zanego odma izvika tselite so svirkata da begat da ne prenoshtuvat vo seloto dade naredenie da bidat gotovi za beganie, i mu veli na chetiri voinitsi da ia arestuvat teta lana Endriova daia zatvore vo ano otide i toi soni klade strazhari po vratite i naznachi dva voinitsi da ia bie do smrt i daia ubie samo so stapovi do smrt i tova kolku se mozhelo po brgo za da ime vreme da si krene brdetite po so vreme da ne bi stigni nekoia pomosh ot nekade ot nadvor. Zhelatino kapedan Andon i ne se nasiti so tova so smrtnata prisada na gorkata teta lana ami se premisla i za druga prisada da turi mrsnata okrvavena raka i na kerkamu Stasa nai brzo izvika na drug! chetiri voinitsi i naredi da nese chue mnogu da ode i da ia arestuve Stasa kerka na te ta lana i da ia donesat vo ano na istoto mesto deka beshe i maikamu. Voinitsite odma izlegoe po zapovedta daia bare krs lugieto no taia se e skrila malu po rano na nekoi ot po starite zheni mu tekna i mu vele ti begai ot tuka oti ne znaesh sho stava mozhi date fate i tebe oti setne ke bidi po losho

togai Stasa vleze krs zhenite i onaka vo Krlevskata kukia koia se namerva tamo blizu i udolu po pato krs drugi ulitsi i se skri vo Petrevitsa Zhaikova i se spasi. Voinitsite ka nea naidoe otidoe pri kapidano mu kazae sho ia nema izbega toi mu naredi da ode odma doma vo kukiata da ia bare da se naide pa bilo deka i odma da ia donesat tuka prinego. No voinitsite kato nea namerie nikade se vrnae so prazni ratsi. Mu kazae na kapidano sho ne spoluchie sho mu izbega predi tia da odat da ia barat i togai kapidano sia zgrizna mutskata. Vremeto blizheshe da se stemni zaide solntseto i pochna da se zamrachva za kasmeto se chu edna pulskoma ot kade visokata plocha da i druga po malu vreme i treta togai Grtskio taka narechen kapidan se vtrese vo kozhata ot stra i si reche eto na istina prestigna nekoia nadvoreshna popnosh ot nekade ami ke treba da se bega i svirna so svirkata da se sobere voinitsite i so golema brzina mu naredi na voinitsite da begat udolu i ne po pato ami ot pat za ne bi go stretne nekoi komiti na pato. I bog znae deka fatie vo nekoe drugo selo da prave istata trevoga kato vonas i toi krvopiets ne poftori da stapni vo nasheto selo. Ka izbegae tia zlostornitsi banditi narodo chekashe da se oslobodi vrata na ano vlegoe vo natre i ia vidoe teta lana odvrtena na podo omrtvena so malu dusha vo krvie obleana ia krenae vo edna cherga ia zanesoe doma ama na drugio den si predade dusha unire. Bog daia prosti. Teta lana e prvata zhertva vo seloto Bapchor sho padna ot prokletite Grtsi i za sho rechisi za nishto samo da dade zaplaha na naselenieto za da se podchiniave drugite da ne prave saprotiva selanite. A teta lana sia dade svoiata zhivot za choveshki prava za koe po setne seloto prepadna pod istite vladeteli oshche za mnogu godini i oshche se tamo. Ke kazhime sho teta lana unire Geroiski taia ne mu se uplashi na kamshiko ot kapidano nastroen za krvo piets i Geroiski se ispravi pred nego i mu kaza sho tia se porobiteli ane osloboditeli kusho toi mu kaza sho ke ne oslobodvale ot Turtsite tokmo na protiv tia ne zarobie i koe oshche postoe robsvoto vo mashata rodna zemia. Teta lana unire machenicheski ot bolo na banditite ama imeto na teta lana nema da umri nikoi pat. Tova ke zhivi ne umira i kese pomni ot nashio narod po tselio svet tuku rechi gi ima Bapchoreni ke gi opishi svetovnata istoria zaedno so mnogu stotini drugi koi zaginae za rodinata na nasheto izmacheno selo Bapchor i za rodnata maika Makedonia. Vechna mu pamet na svete padnali za sloboda i pravda.

POGREBO NA TETA IANA ENDRIOVA

Na drugio den kusho spomena po gore teta lana vo devet saato ranoto predade bogu dusha no chudoto beshe golemo predi tova da si pochini nekoi saat porano beshe se razbudila i gi opuli ochite se svesti dekae koga vide da ima svoi lugie okolu nea tseli svoitsi zheni drugarki rodnini kerkamu Stasa milite mu vnuchinia posaka da ia podkrene malu po na visoko i opita dekae Stasa i taia otide blizu donea etosi maiko etosi dotebe sum i zhiva si ostana zhiva neme fatie. Donesete mi detsata da si vida kamu gi donesoe detsata gi pogali po glavite so babina lubov i mu reche so solzi na ochite da ne sia zaboravate baba, i mu posaka malu voda da se napie odma kerkamu Stasa mu donese voda mua klade na ustata lizna malu samo eden gltei tolku prestigna i si gi zatvori ochite i si pochina za svekoi pat. Odma po tova se zve reshenie da stani pogrebo kambanata fati da ropa na unreno ot Bapchorskata tsrkva da iziavi na selskio narod ne vazhi deka se namira da chue odma znae sho se e sluchilo vo seloto sho nekoi si pochinal. Po tova vreme se izvesti na svekade za tragichnata smrt na teta lana donesena ot zlochintsi kleti banditi. Pogrebo stana mnogu so golema pochitanie se sobrae i mali i golemo daia prevodat teta lana sho stana prvata zhertva ot novite okupatori. Narodo beshe sobran isto kaku da beshe veliki petok (Obredo) beshe izvrshen ot tri sveshtenitsi Popo Kosta i Popo Dimitria peea na Grtski ezik a Popo Nikola peeshe na Makedonski ezik (Slavianski) e bil i drugi Pop Popo lovan no toi vo tova vreme ne beshe doma beshe izbegal za Bulgaria. Koga se izvrshi opeloto vo tsrkvata tselio narod se pomina da se prosti so nashata teta lana za posleden pat. Predolzhi procesiata za vo selskite grobischa i na poslednite grobni vrati. A grobo na teta lana beshe belezhit vo grobishchata so imeto laninio grob so laninoto tsveke. Teta lana ostavi da boleduvat za nea kerka Stasa i dve vnuchinia Georgi i Vasil. Pokoinata mu kerka Stasa ne zhivi mnogu slet smrta na maikamu po troa godini i taia pochina vol mladi godini oshche ne vekva ot golemata potresia za maikamu gi ostavi dvete detsa siratsi koi gi dogleda dedoto Kole Endriov beshe na chuzhina si doide i gi izgleda. Detsata porastea i otidoa na chuzhina vo Australia golemio Georgi sepomina vo Melbourne Victoria nee veke po megu nas, a drugio Vasil zhivi vo Perth Western Australia. Lazo mazhot na Stasa si ostanal na chuzina vo luzhna Amerika i nese vrna doma. Vaia kratka istoria ama zhalosna nai povke se pishi za sluchaio koi see dogodil vo edno minato pod robstvo predadeno ot edni zarobenitsi pa na drugi! Znachi beme robie pot Tursko robstvo na poveke ot pet stotini godini. A so pristapo na novite zarobenitsi Grtsite ka nastapie sho dochekame i ot tamo onaka pravetemu smetka samite via Chitatelite.

DEDIKATSIA NA IANA ENDRIOVA

Vo dvanaeseta godina
Vo taia voina Balkanska
Turskata vlada pobegna
Grtskata se namesti

Vo Bapchor selo stignae
Grtski banditi pushkari
Do zabite obruzhani
So pushki bombi nozhovi

Za uniforma oblekle
Shirokite fustaneli
Na kapite mu dlgi fundi
I krluzi ku kozari

Mi otishle na stred selo
Povikale tselo selo
Da otide na stred selo
Da go slushne kapedanot

Se sobrae posobrae
Bapchoreni uplasheni
Staro mlado sve vozdrasno
Da ia chue naredbata

Kapedanot kato vide
Mnogu narod se izrazi
Kato dae mnogu iunak
I sho mozhi sve da pravi

Na nevinnite Bapchortsi
Se pokaza bez obrazen
Naredba mi toi izdasho,!
Shto da zgotvat za pushkari

Na svekoi pushkar da se dava
Chista kukia i postela
Po sho bile voshlosani
Burek iaitsa i kokoshka
I pogacha zavo torba

Teta lana chesna zhena
Skromna familiarka
Mu otkaza da priema
Takvi Grtsi voshlosani

Da gi gosti kato sleptsi
So kokoshki so burezi
Pak i iaitsata przheni
I pogachi za vo torbi

Kapetanot se ozveri
Se ozveri i naredi
Da ia vrzat Teta lana
Da ia slechat po koshula

Bez milosno da ia biat
So fortoma nakisnata
Do kad dusha mu izleze
Bez milosno da ia bie

Teta lana kurashlia
Machenicheski umrela
I na boga dusha data
Za rodina za pravina

Kapetanot ne se siti
I oSh po losbo toi namisli
Toi naredi da donesat
Kerka Stasa so dve detsa

No za zhalost ne spoluka
Taa nauchi i se skrila

Ama zloto ia nadvila
Taa ot upla si unrela
Ostavila dve dechinia
Dve dechinia ku pilinia
Ku pilinia sirachinia

ZNACHENIETO NA VA PESNA E OGRANICHUVANE SLOBODATA I ZABRANUVANE NA MAKEDONSKIO MAICHIN EZIK

Otishla Grozda grozie da soberi
Grozie da soberi vo dolnite lozia
Po pat ka odela pesna si zapela
Z& nestrekia ia shchule Greki posluznitsi
Vo mishovata niva pod mishovio orei
Pod mishovio orei pod ladnata senka
Grozda ia fatie teshko ia machie
A bre ti vurgara kakva pesna peesh
Dali ti ne znaesh sho e zabraneto
Bogarskite pesni vo nashata zemia
Vo nashata zemia vo Grchka drzhava
Gorkata Grozdanka mnogu se naluti
Luto mu izvika na tia prokleti
Prokleti i trikleti
Narodni zarobenitsi
A bre via gladni za kavga rodeni
laska ke si peam pesna kakva sakam
Va pesna nee Bogarska nitu pa e Grchka
Moiata pesna mie pesna Makedonska
Na nashata mila maika izmachena
Maika izmachena mila Makedonia

S. GROZOVSKI.

PADNATI BORTSI ZA SLOBODA

CHEST I SLAVA NA PADNATITE BORTSI ZA SLOBODA

Krven danok posebno samo od selo Bapchor.

Poznatiot Frantsuski pisatel Forel, nekogash go opital eden selanets zoshto gi peesh nastanite? Selanetsot prosto i chisto mu odgovoril: "Gi peam poshto neznam da go pisham. Zarem mozhe narodnata'muza da ostane nema, a da ne go vospeva prezirot za smrta i liubovta za sloboda i podvizite na dovehera beznaini i neznaini selani i rabotnitsi? Zarem istoriata da mozhe da molchi pred piramidite od koski i rekite od krv, so kola shto gi napolnia planinite i poliniata od Egeiska Makedonia. Niz vekovite ke se prenesuva legendata za hrabrosta i samozhrtvenosta na naidobrite sinovi na nashiot narod shto padnae vo neravna borba za zhrtvenosta na slobodata. DR ne bi se svatilo kato preteranost, zatoa deka se redki zemite vo svetot shto se napoeni so tolku obilna krv kako shto e Egeiska Makedonia, podolu ke navedeme edna tablitsa na zhrtvite vo N.O.B. samo od edno Makedonsko selo od vreme na vreme. Vo stranitsite na nashata kniga ke doidat na videlo bratia i sestri od krvniot danok so koi Makedonskiot narod od Egeiska Makedonia skapo ia plati svoiata za zhalost sve ushte izgubena sloboda.

Padnale vo narodno Osloboditelnata borba vo vreme na civilnata voina od selo Bapchor I939 -I948 godina.

I. Tsigulov Hristov Petre roden I9I3 godina, zagina na 2.3.I947 godina vo Neveska I8-ta Brigade.

2. Bogdanov Perikliev lovan roden I924 godina, zagina na 29.3.I948 godina vo Kalabaka I8-ta Brigade.

3. Bogdanov Perikliev Giorgi roden I927 godina, zagina na I4.2.I949 godina vo Lerin I4-ta Brigade.

4. Bogdanov Perikliev Sotir roden I929 godina, zagina na I0.I.I949 godina vo Larsa I4-ta Brigade.

5. Bogdanov Tanasov Vasil roden I9I2 godina, zagina na I8.8.I949 godina vo Prespa I8-ta Brigade.

6. Bogdanov Tanasov Stratigo roden I9I4 godina, zagina na I5.I2.I948 godina vo Negush I8-ta Brigade.

7. Koiov Numev Mitre roden I924 godina, zagina na I5.I2.I948 godina vo Negush I8-ta Brigade.

8. Koiov Numev Stase roden I926 godina, zagina na I2.I2.I948 godina vo Vicho od I8-ta Brigade.

9. Sharin lovanov Vasil roden I924 godina, zagina na 25.2.I947 godina vo Shestevo I8-ta Brigade.

I0. Sharin Tanasov Mitre roden I926 godina,, zagina na 22.I0.I943 godina vo FMItsata I8-ta Brigade.

II. Sharin Tanasov Blazhe roden I928 godina, zagina na 20.II.I947 godina vo Gramos I8-ta Brigade.

I2. Zhaikov Penov Boris roden I924 godina i zagina na I0.8.I948 godina vo Hasiata I8-ta Brigade.

I3. Girkin Numev Vasil roden I926 godina zagina na I5.II.I938 godina na Shestevskata Buka. I8-ta Brigade.

I4. Donev Stoianov Boris roden I9I4 godina, zagina na I4.2.I949 godina vo Lerin I4-ta Brigade.

I5. Andreov Ristov Kosta roden I930 godina, zagina na I2.9.I948 godina vo Grams I8-ta Brigade.

I6. Manov Kostov Tanas roden I927 godina, zagina na II.9.I948 godina vo Malimadi I8-ta Brigade.

I7. Kostevski lovanov Tanas roden I929 godina, zagina na I9.I.I948 godina vo Kaimakehilan I4-ta Brigade.

I8. Kostevski lovanov Vasil roden I927 godina, zagina na 20.5.I948 godina vo Gramos I8-ta Brigade.

I9. Belchev Tomev Risto roden I924 godina, zagina na 26.4.I948 godina vo Shestevskata Buka I8-ta Brigade.

20. Ognenov lovanov Tanas roden I9I4 godina, zagina na 6.6.I948 godina vo Gramos I8-ta Brigade.

2I. Ognenov lovanov Mitre roden I923 godina, zagina na 20.3.I948 godina vo Hasiata I4-ta Brigade.

22. Steriov Tanasov Kole roden I923 godina, zagina na 5.5.I948 godina vo Gramos I8-ta Brigade.

23. Kochov Kostov Mihali roden I922 godina, zagina na 5.5.I949 godina, vo Hasiata I4-ta Brigade.

24. Kontsolov Tanasov Georgi roden I9I3 godina, zagina na 2.3.I949 godina vo Kaimakchalan I07-ta Brigade.

25. Rimpapov Numev Stase roden I929 godina zagina 2.I0.I948 godina vo Konitsa I4-ta Brigade.

26. Stoichev Kolev lovan roden I92I godina, zagina na I5.9.I948 godina vo Vicho I8-ta Brigade.

27. Peikov Ristov Nume roden I9I8 godina, zagina na I6.3.I949 godina vo Gramos

28. Peikov Vasilev Sotir roden I929 godina, zagina na 28.7.I948 godina vo Gramos I07-ta Brigade.

29. lankov Stoichev Vasil roden I924 godina, zagina na I7.5.I948 godina vo Gramos I4-ta Brigade.

30. Polasin Kolev Tanas roden I922 godina, zagina na 8.8.I948 godina vo Malimadi I4-ta Brigade.

3I. Shopov Mitrev Risto roden I923 godina, zagina na I2.5.I948 godina vo Gramos I4-ta Brigade.

32. Risin Tanasov Nume roden I925 godina, zagina na I0.4.I947 godina vo Hasiata I4-ta Brigade.

33. Milenteov Ladev lovan roden I929 godina, zagina na I7.7.I948 godina vo Vicho I8-ta Brigade.

34. Kochov Stasev lovan roden I927 godina, za datata koga beshe ubien ne se znae.

35. Andreov Mitrev Stase roden I925 godina, zagina na 8.8.I949 godina vo Siniachko I4-ta Brigada konska

36. Borshov Mihalev Risto roden I923 godina, zagina na I0.3.I948 godina vo Gramos I07-ta Brigade.

37. Margin lovanov Georgi roden I924 godina, zagina na I0.9.I948 godina vo Kostur I8-ta Brigade.

38. Kiandov Tomov lote roden I9I7 godina, zagina na I5.I.I948 godina vo Kamakehilan I4-ta Brigade.

39. Manov na Mano lovan roden I926 godina, zagina na I8.I2.I947 godina vo Gramos I05-ta Brigade.

40. Kuluveov Stasev Vasil roden I9I0 godina, zagina na I5.I2.I947 godina vo Kostur I07-ta Brigade.

4I. Kuluveov Mitrev Kosta roden I927 godina, zagina na I4.I0.I949 godina vo Vicho I8-ta Brigade.

42. Kuluveov Mitrev Kuzo roden I924 godina, zagina na data shto ne e poznata

43. Trpin Enakev Mihali roden I9I4 godina, zagina na I6.6.I947 godina vo Vicho I8-ta Brigade.

44. Di-mirov Georgiov lovan roden I923 godina, zagina na I2.8.I948 godina vo Kostur I8-ta Brigade.

45. Andreov Numev Georgi roden I924 godina, zagina na I3.7.I948 godina vo Hasiata I8-ta Brigade.

46. Manov Ristov Mano roden I924 godina, zagina na I3.7.I948 godina, vo Gramos I8-ta Bri.gada.

47. Manov Ristov Tanas roden I926 godina, zagina na I5.8.I948 godina vo Konitsa I05-ta Brigade.

48. Peova Nova Kosta (Kostandina) rodena na I929 godina, zagina na I4.2.I949 godina vo Lerin I8-ta Brigade.

49. Rimpapova Koleva Slavka rodena I925 godina, zagina na I5.I2.I948 godina vo Vicho I8-ta Brigade.

50. Delianova Nikova Dosta rodena I9I4 godina.- zagina na I5.I2.I948 godina vo Vicho Pozdivishcha I8-ta Brigade.

5I. Zhuriova Staseva Tsveta rodena I924 godina, zagina na I5.I2.I948 godina vo Vicho, Pozdivishta I8-ta Brigade.

52. Vishina Numeva Hrisa rodena I927 godina, zagina na I2.9.I948 godina vo Malimadi I8-ta Brigade.

53. Popvasileva Kostova Elena rodena I924 godina, zagina na I5.I2.I948 godina vo Vicho selo Pozdivishcha I8-ta Brigade.

54. Borshova Mihalova Letsa rodena I925 godina, zagina na I948 godina vo Vicho 78-ta Brigade.

55. Tanin Kolev Vasil roden I923 godina, zagina na I946 godina ta godina vo Vicho. Beshe kurir.

56. Gilevichin Kuzov Tanas roden I925 godina, zagina na I946 godina vo Vichor, kato kurir.

57. Kanzov Ristov Georgi roden I92I godina,.zagina na I5.I2.I948 godina vo Negush I8-ta Brigade.

58. Pachkovska lovanova Lisa rodena I926 godina, zagina na I.8.I949 godina, vo Prespa I8-ta Brigade.

59. Stavrevski Kostov lovan roden I930 godina, zagina na 20.3.I949 godina vo Bukata I05-ta Brigade.

60. Steriov Mitrev Risto roden I923 godina, zagina na I7.I2.I948 godina vo Bukata I07-ta Brigade.

6I. Dimov Numev Georgi roden I880 godina, zagina na I945 ta godina vo Derveno Vicho.

62. Milentsov Ristov lovan roden I880 godina, zagina vo Bapchor I946 godina.

63. Milentsov Filipov Risto roden I88I godina, zagina I947 godina vo seloto Bapchor.

64. Peikov Stoianov Kole roden I892 godina, zagina vo Rabi Prespa vo I948 godina.

65. Kostevski Stase roden I880 godina, zagina I948 godina vo Rabi Prespa.
66. Polasin Tanasova Leta rodena I924 godina, zagina I949 godina vo Yugoslavia.

67. Stavrevska Vasileva Mara rodena I890 godina, zagina I948 godina vo Yugoslavia.

68. Simizhiova Ristova Iana rodena I892 godina, pochina vo Shtip - Yugoslavia vo I948 godina.

69. Margin Ristov Kosta roden I888 godina,.zagina vo I948 godina vo Bapchor od bomba fashistichka.

70. Bogdanova Koleva Iana rodena I902 godina, zagina vo I947 godina vo Bapchor od fashistichka bomba.

7I. Bogdanova Koleva Stasa rodena I926 godina, zagina vo seloto Bapchor vo I947 godina od fashistichka bomba.

72. Bogdanova Tomeva Luba rodena I9I5 godina, zagina I949 godina vo Oshchima Prespa od bomba.

73. Bogdanov Vasilev Kole roden I936 godina, zagina I948 godina vo gedovo Prespa od bomba.

74. Karaliov Kuzov Kole roden I936 godina, zagina vo Bapchor od bomba vo I948 godina.

75. Iankov Stoichev Tanas roden I927 godina, zagina vo Bapchor od bomba vo I948 godina.

76. Dimova Ristova Stasa rodena I906 godina', zagina vo Lerin vo I949 godina.

77. Manov lovanov Risto roden I892 godina, zagina vo Shtip Yugoslavia I949 godina.

78. Markovski Gilev Kole roden I895 godina, zagina vo Shtip Yugoslavia. I949 godina.

79. Zhaikov Mitrev Risto roden I904 godina, zagina vo Bapchor od,fashistichki nozhevi. Izdupen za stokata si.

80. Milentsova lanakieva Todora rodena I887 godina, zagina I947 godina vo Bapchor od fashistichka bomba.

8I. Ognenov Milev Risto roden I885 godina, zagina I946 godina vo Bapchor od kurshum Germanski.

82. Vishin lovanov Nume roden I906 godina,,.zagina I946 godina vo Turie od fashistichki kurshum Germanski.

83. Zisova Koleva Kata rodena I892 godina, zagina vo Oshchima Prespa vo I949 godina od bomba.

84. Andreov lovanov Vasil roden I885 godina, zagina vo Bapchor I948 godina od bomba.

85. Iovkov Vasilev Risto roden I903 godina, zagina I946 godina vo Vicho selo Pozdivishta.

86. Iovkova Hristova Dosta rodena I924 godina, zagina vo Bapchor vo I947 godina od kurshum.

87. Manov Mitrev Traiko roden I908 godina, zagina I947 godina vo Bapchor od podoi do smrt.

88. Tipkov Todorov Vasil roden I89I godina, zagina I949 godina vo Prespa.

89. Koiova lovanova Elena rodena I880 godina, zagina ili pochina I949 godina vo Yugoslavia.

90. Dov lanev Nume roden I878 godina,, zagina vo I948 godina vo Prespa.

9I. Manova Mitreva Mara rodena I879 godina, zagina ili pochina vo I949 godina vo Yugoslavia od maki.

92. Peov Enakev Risto roden I880 godina, zagina vo selo Vishini od golemi maki i glad.

93. Sharina Vasileva Ristana rodena I944 godina, zagina I949 godina vo Rumania od teshki maki kato maloletna.

94. Manova Vasileva Olga rodena I942 godina, zagina I949 godina vo Rumania od teshki maki kato mala.

95. Koiova Ristova Vasilka rodena I943 godina, zagina I949 godina vo Rumania od teshki maki kato maloletna.

96. Margina lana Kostova Peikova rodena I908 godina, zagina I956 godiha, vo Velez Yugoslavia.

97. Margin Risto Rostov roden I9I4 godina,, zagina I954 godina vo Polska od ne ponosni maki.

98. Peov Numev Kole roden I932 godina, zagina vo Polska, ubien na pat od kola.

99. Stavrevski Stoianov lovan roden I909 godina, zagina od poboi vo selo Lerin vo I946 godina.

I00. Nikolovski Kostov Mihali roden I898 godina vo Vishini - Vicho.

I0I. Ilov Numev File roden I896 godina, zagina vo selo Vishini vo Vicho data neznaina.

I02. Sava Ristova Trpina rodena I878 godina, pochina vo selo Vishini od teshki maki bez videlo.

I03. Zhuriova Vasileva Stoianka rodena I888 godina, zagina vo Yugoslavia.

I04. Doneva (Fileva) Leta rodena I925 godina, zagina I948 godina vo Vicho IS^ta Brigade.

I05. Gilevichina Gona na Kuzo rodena I927 godina zagina vo Rumania od ubistvo.

Mladio Tanas Polasin zagina vo nai tsutnite godini. Si dade svoiata zhivot protiv fashiskio okupato. Se ranosa vo Malimadi na 8 Avgust I948 godina. Posle beshe donesen na bolnitsa vo Katlanovo Yugoslavia da se lekuva, ama nemilosnata smrt ne go ostavi. Ami go grobna ednash za svekoi pat. Ninoto mashko srtse ne se predavashe taka lesno do toga do kato nepriatelo go zgodi i gopobedi. ostavi zadnego mlada Sopruga Leta kola ne mnogu vreme ponego pochina ot boleduvanie I dve mali sirachinia Sofka i Stase. Ostanae da skitat besdomni po sveto ot katastrofalnta voina.
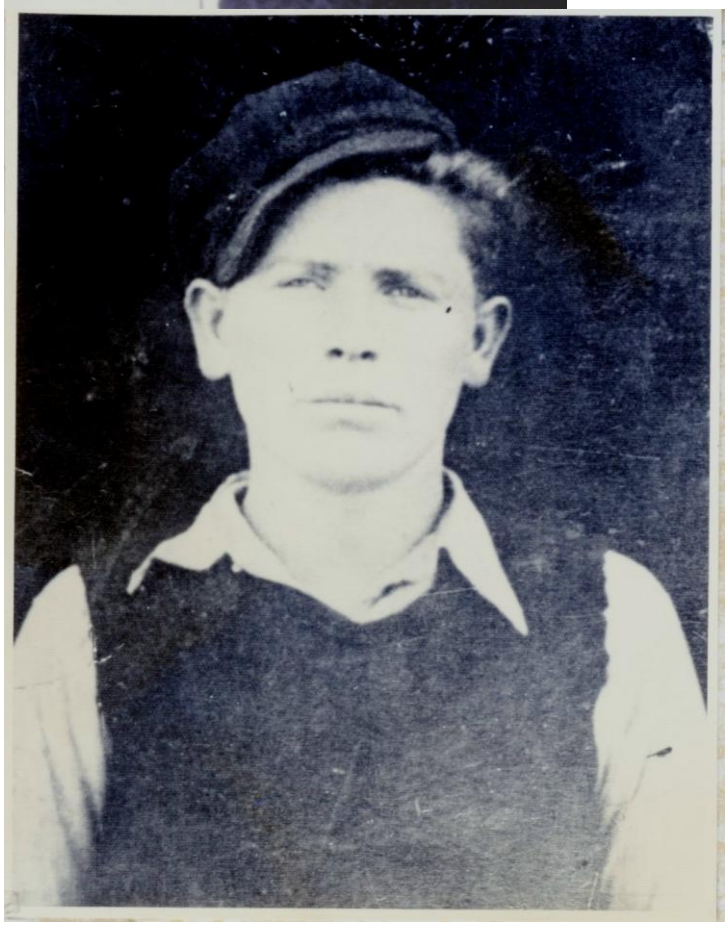
Georgi Kanzov